

KOROŠKI

fužinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XIII.

Ravne na Koroškem, 12. marca 1963.

Štev. 4-5

Samo večja
produktivnost dela
lahko da
in bo dala več

Mimo tega
ni poti naprej

ULIVANJE JEKLA V KOKILE

Da, to na sliki tudi vidimo in ne bi bilo treba tega še dopovedovati, toda, koliko jih o tem le ve mimo fužinarjev. Na sliki je tudi v varnostnem smislu precej prav (varnostna stekla), le azbestna zaščita še manjka, kar je že marsikoga opeklo. In enkrat tudi na Ravnah ne gledamo v fotografa, temveč na zahtevni potek dela, zato smo dali podobo čeprav tolikokrat ponavljajočega se procesa celó na prvo stran

PRODUKTIVNOST — POGOJ ZA RAST STANDARDA Z LETNEGA ZBORA SINDIKATA ŽELEZARNE

17. februar 1963 je bil in bo ostal datum enega najbolj stvarnih, razgibanih in uspešnih občnih zborov sindikalne organizacije železarne Ravne.

Ob polni udeležbi delegatov in domačih zastopstev smo na zboru pozdravili še zastopnika RO rudarskih, metalurških in kemijskih delavcev V. Finka, tajnika Okrajnega sindikalnega sveta Ivana Kamnika ter predstavnike sindikatov jeseniške in štorske železarne.

Po izvolitvi delovnega predsedstva, ki ga je vodil Janez Žnidar, ter po otvoritvenih in izvolitvenih zborovalnih formalnostih je poročal predsednik sindikalne organizacije železarne o delu sindikata v pretekli mandadni dobi.

Predsednik Miha Ošlak je dejal:

Potekla je mandatna doba na lanskolletni skupščini izvoljenega tovarniškega odbora sindikalne organizacije in za to obdobje tudi dajemo obračun svojega dela. Delo naše organizacije, ki je bilo tekom celega leta zelo pestro in razgibano, se je odvijalo preko tovarniškega odbora, izvršnega odbora, odborov podružnic, plenumov in sestankov po posameznih obratih.

Smatram, da ne bo narobe, če uvodoma poudarim, da moramo tudi letos ostreje in temeljiteje razpravljati o subjektivnih slabostih, ki so nas tekom leta spremljale v našem delu, kajti za odpravo le-teh smo mi najbolj odgovorni.

Ni namen letnih občnih zborov, da bi na njih predelovali vso problematiko, ki se je odvijala tekom leta v organizaciji ali kolektivu, niti je nismo v stanju podati, kajti pretečeno obdobje je bilo tako razgibano in pestro v razvoju, za zgodovino pa zelo kratko.

Naša naloga je, da se vprašamo, ali smo se aktivno vključili v tempo razvoja na področju gospodarstva, delavskega upravljanja, izvedli sprejete sklepe na lanskolletni skupščini v smislu nalog, ki so bile zadane sindikalni organizaciji našega kolektiva.

Brez dvoma se ne bomo zadovoljili z vsem, kajti danes se zavedamo, da so nastajale napake, ki jih takrat nismo poznali ali pa si jih nismo mogli predstavljati, danes jih obsojamo strožje, ker jih poznamo, ali pa zato, ker jih moramo odpravljati.

Nobene potrebe pa ni, da bi se sramovali našega dela — storjen je bil korak naprej tako v razvoju gospodarstva, delavskega samoupravljanja, sodelovanja direktnih proizvajalcev v razpravah, delitvi skladov, kadrovskega vprašanju itd.

Številne tako objektivne kot subjektivne težave, ki so nas v preteklem letu spremljale, so nam jasen dokaz, da se nam sicer ni bati in obupavati, da pa bi imelo vsako samozadovoljstvo ali preve-

liko zaupanje v tradicije lahko kaj neugodne posledice. Uvajanje novega gospodarskega sistema, ki uveljavlja pogoje sproščenega gospodarjenja, istočasno zadaja kolektivno odgovorne naloge, ki jih ne gre podcenjevati. Ne moremo trditi, da so odpravljene vse administrativne vezi, ki se še vedno uveljavljajo kot zunanji vpliv na gospodarjenje v kolektivu, vendar je bil storjen velik korak v smeri sproščenja in gospodarske sposobnosti posameznih kolektivov. Toda kljub temu, da ne moremo zanemariti nekaterih slabosti in bo potrebno ta sistem še izpopolnjevati, je bistvene važnosti, da kolektiv ne izgublja časa v debatah za odstranjevanje zunanjih vplivov brez temeljite analize notranjega stanja, ki naj odkriva in daje možnost za smotno gospodarjenje.

Predvsem zaradi tega je tudi tovarniški odbor bil mnenja, da je potrebno predvsem obravnavati slabosti in pomanjkljivosti, ker le tedaj, če homo temeljito poznali vse naše notranje slabosti bodisi na področju upravljanja, gospodarjenja, izobraževanja, razdeljevanja sredstev, urejevanja in pripravljavanja raznih pravilnikov in pravil, bomo lahko pravilno odklanjali vse napake, ki se pojavljajo in zaradi katerih nas največkrat boli glava.

DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE

V lanskem letu smo formirali v našem kolektivu 14 ekonomskih enot in kot petnajsta Dom železarjev. V vseh teh ekonomskih enotah so bili izvoljeni od 9- do 27-članski ODS, za celo podjetje pa 53-članski CDS. Tako kot ima CDS podjetja za razna področja imenovane komisije, so bile le-te izvoljene tudi pri ODS. Ko analiziramo delovanje organov delavskega samoupravljanja, se zavedamo, da bo do polne afirmacije le-teh organov potrebno daljše obdobje, ki ne bo odvisno samo od volje in zavesti upravljalcev, temveč tudi od zmogljivosti raznih služb, ki naj bi podajale razne pokazatelje in analize na eni strani, na drugi strani pa, kako jim bodo tisti, ki so zato odgovorni, tudi gospodarjenje prikazovali, če bo celotno gospodarjenje prikazano samo skozi prizmo osebnih dohodkov (česar je bilo do danes precej preveč), bo to obdobje daljše, kot pa si želimo.

Naša naloga kot sindikalne organizacije mora biti, da bodo vsi ti organi, ki jih volimo, dosegli svoj namen in odigrali vlogo, za katero smo jih izvolili. Če na kratko analiziramo seje CDS in tudi UO podjetja, nimamo kaj oporekati številu sej in dnevnim redom, ki so se na sejah obravnavali; drugačno sliko pa dobimo, če se pogledamo v bistvo razprav. Le kaj hitro bomo dojeli, da več ali manj vsak zastopa stališče svoje EE in da zagovarja interes tistega področja, na katerem dela.

Res je, da v širših forumih to vprašanje ni prišlo toliko do izraza, v posameznih komisijah pa to izbija in se prav zaradi tega ne smemo čuditi, če vse EE težijo za tem, da bi zanesljivo imele svoje zastopnike v vseh organih.

Od posameznih ljudi so celo padale pripombe, da EE, v takem sestavu kot so, nimajo dovolj možnosti, da bi se v popolnosti uveljavile, ker se predlogi teh premalo upoštevajo, nekateri so celo mnenja, da EE zavirajo tempo hitrejšega razvoja podjetja.

Mogoče je na tem tudi nekaj resnice, bolj res pa je, da se proizvajalci danes več ne zadovoljijo z vsakim odgovorom na postavljena vprašanja in hočejo imeti več ali manj jasne poglede v bodočnost. Mnenja sem, da smo mogoče tudi grešili v tem, ko smo formirali ekonomske enote, nismo pa vzporedno razpravljali, ali bodo imele na razpolago vse potrebne pokazatelje, preko katerih bodo lahko temeljito in jasno zasledovale gibanje proizvodnje in stroškov poslovanja. Nadalje je tudi res, da naše strokovne službe bodisi zaradi pomanjkanja strokovnega kadra niso povsem kos hitremu tempu in morda tudi zaradi kompliciranosti ne morejo dajati vseh podatkov v zaželenih rokih. Premalo delamo tudi na raznih analizah, bodisi na vprašanju porasta stroškov proizvodnje, ali pa nam niso znani pravi vzroki za porast teh stroškov. Potrebne so analize tudi v ta namen, katere dejavnosti bi mogli prenesti iz podjetja drugam in da zaradi tega ne bi bil nihče prikrajšan pri osebnih dohodkih. Zato ni čudno, da nastopajo taka odstopanja ali disproporcije, kadar se izdelajo posamezne analize, ravno tam, kjer smo jih najmanj pričakovali. Navadno je tudi tako, da so analize prikazane enostransko, ker je pač za celotno obdelavo bilo premalo časa.

Niso tudi redki primeri, da smo k izdelavam raznih analiz pristopili šele tedaj, ko so se pomanjkljivosti že pojavile, namesto da bi vzporedno ob sprejemu sklepov ali pravilnikov tudi zasledovali potek izvajanja in sproti odklanjali razne pomanjkljivosti.

Pri odnosih do proizvajalcev, ali bolj rečeno do delovne discipline, imamo v posameznih EE zelo različne kriterije. Samo nekaj primerov: v sklepih ODS v ekonomskih enotah valjarne, topilnice, zasledimo, da se za vsak izostanek od nedeljskega nadurnega dela odbija 10 % gibljiivega dela osebnih dohodkov; za tri izostanke ob nedeljah prizadetemu gibljiivi del odpade.

Drugi primer v EE gradbenega remonta: kaznuje se nekaj delavcev z odbitkom 50 % gibljiivega dela osebnih dohodkov brez zaslišanja prizadetih ali da o tem razpravlja ODS, temveč se to izvede na predlog obratovodje in vodje normirskega od-

Mladina, planinska
čistina, taterman,
kašta — z izleta
v Toplo je podoba

Foto: S. Kotnik

delka, češ da so bili prizadeti premalo aktivni.

Nadaljnji primer se pojavlja pri uslužbencih, katerim smo ukinili nadure z našim novim pravilnikom o osebnih dohodkih. Formalno se je izdalo obvestilo, da tam, kjer so nadure zaradi rokov za razne obračune potrebne, dobijo prizadeti za povračilo druge proste dneve, toda tudi tu so kriteriji različni.

Posamezna vprašanja so bila obravnavana na ODS kot primer odbitkov za nedeljsko delo in zato obstajajo zakoniti

sklepi ODS. Vendar kdo naj sedaj daje prizadetim odgovor, da niso upravičeni na en dan tedenskega počitka, kajti neredki so primeri, ko posamezni delavci po cel mesec ali do dva niso imeli prostega dneva. Tovarniški odbor se zaveda, da je odprava nadur v celoti nemogoča, potrebno pa bo razmišljati, ali se z boljšo organizacijo dela in razporeditvijo ljudi ne bi dalo tudi to odpravljati, kajti opravljanje nadur ni tako poceni, kot si to nekateri zamišljajo.

Formalno je v sklopu kolektiva žele-

zarne tudi EE Doma železarjev, ki je najbolj samostojna. Kolektiv te EE meni, da ima železarna mačehovski odnos do nje. Res je, da posamezni ljudje mogoče preveč posegajo v stvari, ki bi jih ta kolektiv lahko rešil sam, premalo pa se mu nudi pomoči in opore tam, kjer bi je največ potreboval, to je v bolj ekonomičnem poslovanju, redu in disciplini. Prepogosto se najdejo zagovorniki za posamezne ljudi, ki temu kolektivu ne prinašajo največ ugleda. Dostikrat pa se jim celo navrže, češ saj živite od dotacije kolektiva žele-

Smernice oziroma opozorila in navodila s konference ZK železarne Ravne bomo objavili v prihodnji številki

zarne, kaj boste reševali zadeve, ki niso čisto v vaši pristojnosti.

Vseskozi se nam še vleče vprašanje nadrejenosti in podrejenosti. Mislim, da nam mora biti popolnoma jasno, da v pogojih delavskega samoupravljanja, v pogojih združenega in osvobojenega dela ni mogoče govoriti o tem, da bi si bila posamezna delovna mesta ali oddelki med seboj nadrejeni ali podrejeni. Isto velja tudi za ljudi.

Drugo pa je vprašanje delitve dela, ki jo zahtevajo zakonitosti tehnike in tehnologije. Na osnovi takšne delitve dela izhajajo za posamezna delovna mesta drugačne delovne obveznosti, drugačne dolžnosti in pravice. Gre v nekem smislu tudi za to, da se posameznim strokovnim službam oziroma uslužbencem na delovnih mestih jasno določijo delovne obveznosti, dolžnosti in pravice, tako kot so za posamezna delovna mesta že določene. Nesporno in jasno nam mora biti tudi to, da je nosilec samoupravljanja edino delovni kolektiv kot celota. Način razumevanja teh samoupravnih pravic med posameznimi organi zavisi od konkretnih pogojev in razvitosti posameznih delovnih enot. Vsi ljudje v delovni organizaciji pa morajo imeti v principu enak odnos do organov samoupravljanja. To in pa da so neka delovna mesta odgovornejša in da zahtevajo več strokovnega znanja in sposobnosti, pa dobiva svoj ekvivalent v delitvi osebnih dohodkov po vloženem delu.

Ko obravnavamo razne slabosti na kateremkoli področju, se vselej zavedamo, da smo kljub vsemu temu le želi uspehe, ki nas morajo izpodbujati k nadaljnjemu napredku pri odpravljanju napak. Zato ni slučajno, da mi danes detajlneje analiziramo slabosti kot uspehe na tem področju, kajti pred nami je obdobje izdelave našega statuta, ali kakor ga včasih tudi imenujemo »ustave podjetja«.

Samo takrat, če bomo konkretno poznali vse pomanjkljivosti, ki so nas do sedaj spremljale, bomo lahko izdelali soliden statut, seveda ob podpori celotnega kolektiva in vseh subjektivnih činiteljev v podjetju.

Bistvo našega statuta se mora odraziti na vseh področjih naše dejavnosti kot svobodni dogovor proizvajalcev. Kljub temu, da je že bila imenovana komisija, ki naj bi pripravila osnutek, pa moramo priznati, da je do sedaj bilo na tem zelo malo narejenega. Če hočemo, da bo statut solidno izdelan, mora komisija najprej pripraviti kompleksno analizo sedaj obstoječe interne zakonodaje. Šele nato bi se lahko izdelali principi novega statuta, kateremu pa morajo biti za izhodišče načela, ki jih prinaša naša nova ustava. Šele na osnovi take analize naj bi se pristopilo k izdelavi členov statuta, nato pa bi bili predani v obravnavo kolektivu.

Ta razprava pa naj ugotovi, ali tako zasnovani predlogi in členi zagotavljajo uresničitev prej sprejetih principov. Precej je še nejasnih in nerazčiščenih vpra-

šanj, kaj vse naj pride v statut kolektiva, kajti za določene stvari obstojajo zakonski predpisi, tako za pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnega dohodka, pravila podjetja in pravilnik o HTV. Vsi ostali pravilniki pa se sprejemajo po presoji kolektiva. Iz tega tudi sledi, da bo statut vseboval za vsa ta posamezna področja temeljne principe oziroma izhodišča za sprejem posebnih pravilnikov, hkrati pa naj ne bi bil preobširen in nepregleden.

Posebno področje mora dobiti v statutu organizacija podjetja in mehanizem samoupravljanja. Razvidni morajo biti shema podjetja, posamezne organizacijske enote, posamezne službe organov samoupravljanja ter medsebojni odnosi med vsemi temi enotami in samoupravnimi organi.

Jasno bo treba tudi določiti, kakšno je mesto ekonomskih enot in samoupravnih organov, kakšne bodo pristojnosti EE v razpolaganju s sredstvi in kateri instrumenti bodo povezovali enote v podjetju kot celoto.

Nadalje so važna naslednja vprašanja: delitev dohodka, problematika delovnih razmerij, problem vodenja in samoupravljanja, odgovornost samoupravnih organov in posameznikov, odnos kolektiva do skupnosti oziroma komune.

Osnovno, kar pa moramo doseči z našim statutom, je, da morajo priti čimbolj do izraza vse naše sile in sposobnosti tako v kolektivnem kot individualnem pogledu. Pred seboj moramo imeti sodobno organizirane proizvajalce in temu tudi podrediti vse ostalo.

IZOBRAŽEVANJE IN OBVEŠČANJE

Za lažjo orientacijo, kaj je bilo na tem področju storjenega, naj nam služi nekaj številčk. Kolektiv železarne daje za štipendije in posojila preko 6,5 milijona dinarjev, za kar se na višjih šolah štipendira 41 štipendistov. Srednjo tehnično šolo pri nas obiskuje 45 slušateljev, administrativno II, na Jesenicah pa imamo na izobraževanju dva instrumentalca. Poleg tega so se pri našem izobraževalnem centru v lanskem letu vršili tečajji za kalilce, kvalificirane in visoko kvalificirane delavce po liniji ZB, periodični izpiti za prometne delavce, skozi katere je šlo skupaj 141 tečajnikov, skozi uvajalne seminarje za vse na novosprejete, 139 delavcev, za pridobitev interne kvalifikacije so bili izvedeni štirje seminarji, ki se jih je udeležilo 222 delavcev.

S tem pregledom je podan en način izobraževanja, ki je za razvoj in napredek podjetja nujen. Ravno tako važno, kot je strokovno usposabljanje naših delavcev za delovna mesta, je tudi usposabljanje naših proizvajalcev za upravljalce. Na tem področju pa nismo naredili ničesar. Na lanskeletni skupščini smo to vprašanje temeljito obdelali, vendar dalje od ugotovitev nismo prišli.

Zelo radi pa se jezimo, če ljudje postavljajo posamezna vprašanja, ali pa če

niso na tekočem z dogodki, ki so za nekatere ljudi tako jasni. Premalo razmišljamo tudi o tem, kako dati ljudem možnost, da se bodo s problematiko spoznavali takrat, ko jim to dopušča čas, in da bodo razni sestanki služili le za izmenjavo mnenj. Imamo svoj tovarniški časopis »Fužinar«, ki vsekakor ogromno prispeva, vendar za tekoče obveščanje izhaja prerediti in prej ali slej bo treba razmišljati, kako ljudi tekoče obveščati o uspehih ali neuspehih, ki se porajajo v železarni. Zavedamo se, da tak način zahteva več načrtnega dela, toda potrebe narekujejo tudi v tem pogledu večjih naporov, kajti proces burnega gospodarstva in družbenega življenja ne dopušča, da bi to še nadalje prepuščali stihiji. Zato tudi predlagamo, da bi se pri organih upravljanja ali upravi čimprej ustanovila komisija ali odbor, ki bi načrtno in programsko usmerjal izobraževanje tako po strokovni kot na ekonomsko politični plati. V tem tudi mnogo pričakujemo od našega izobraževalnega centra.

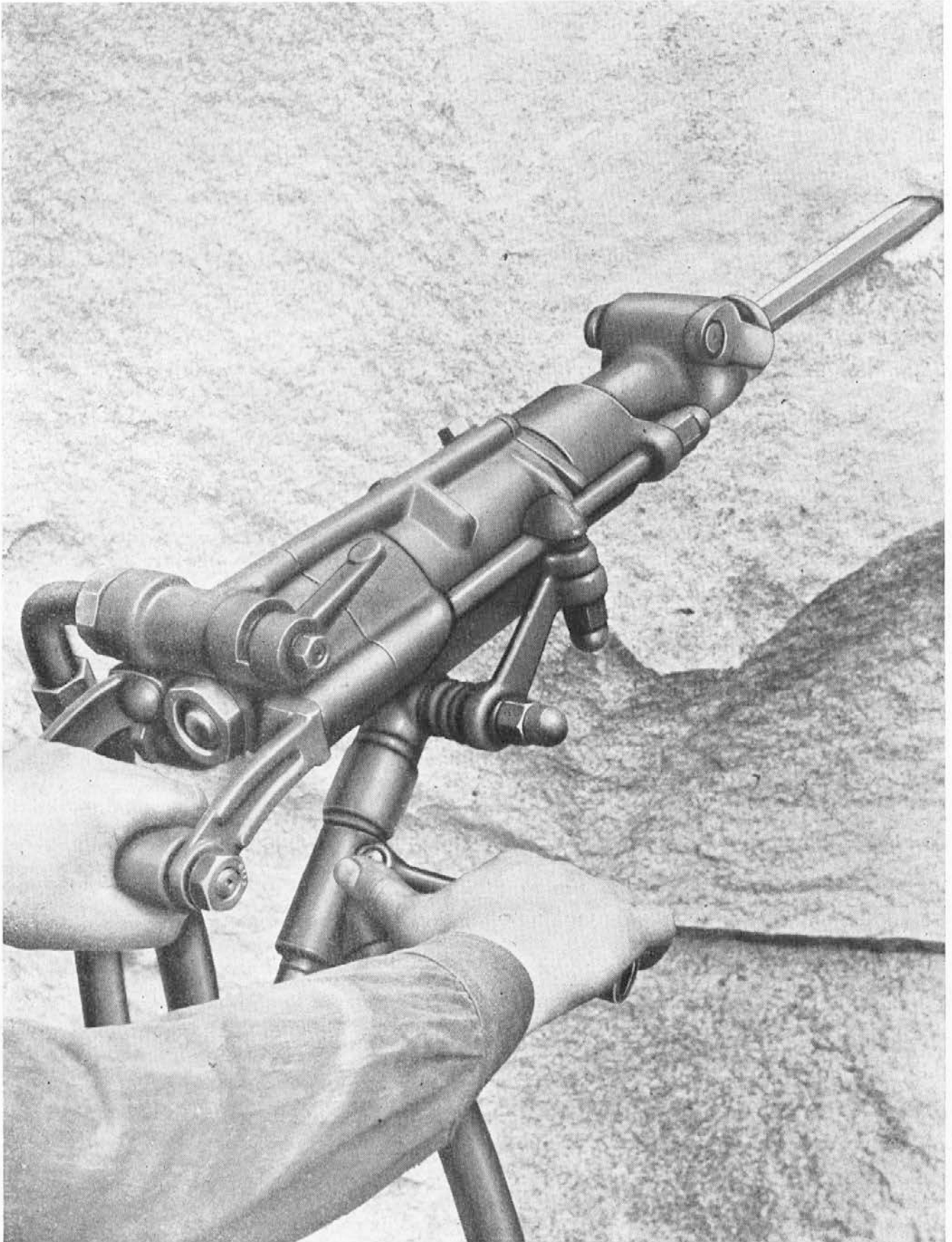
PROIZVODNJA

Vsa naša dejavnost in prizadevanja pa so bila usmerjena k enemu cilju: dobremu gospodarjenju. Vse sindikalne podružnice v ekonomskih enotah, katerih število se je povečalo od prejšnjih 9 na sedanjih 14 ekonomskih enot, so imele, tako kot tovarniški odbor in plenumi naše sindikalne organizacije, na dnevnem redu svojih zasedanj stalno skrb za še boljše izkoriščanje razpoložljivih kapacitet in za povečano produktivnost pri kvalitetnejši in ekonomičnejši proizvodnji.

Tako smo v naši železarni v lanskem letu kljub bolj sproščeni ekonomiki dosegli zadovoljiv rezultat, ki priča, da se je naš kolektiv znašel v tako liberaliziranem gospodarskem sistemu, ki je pomenil trdo preizkušnjo tudi za kolektive najbolj renomiranih gospodarskih organizacij, saj so bile prepuščene sedaj delovanju prave ekonomske zakonitosti, zakonu ponudbe in povpraševanja. Tako smo bili primorani pokoriti se novim konjunkturnim pogojem tudi mi: najprej smo regulirali prodajne cene naših izdelkov ob istočasnem izboljšanju kvalitete na račun kvantitete ter povečanim prizadevanjem za preorientacijo naše prodaje tudi na tuja tržišča.

Tu naprej je predsednik sindikata v enaki bližini in doslednosti obravnaval vse postavke proizvodnje in gospodarjenja naše železarske skupnosti. Predočil je planske obveznosti, prikazal udeležbo posameznih ekonomskih enot z dobrim, predvsem pa opozoril na pomanjkljivosti, obravnaval produktivnost dela, izmeček, projekcije trgovinskih zakonitosti na obrate, rekonstrukcijo železarne, končne finančne rezultate do rezultatov osebni dohodkov ter plan za leto 1963.

Ker so vsa ta poglavja našega skrblstva podrobno zajeta v direktorjevi obletni spomenici in objavljena že v zadnji številki našega lista, ponovna

Naše pnevmatsko orodje je predrlo že tisoče kilometrov skal in rudnin v vse zadovoljstvo uporabnikov

navajanja teh prikazov tu izpuščamo. Vključimo pa orientacijsko sem omenjeno objavo v skupno obvestilo in navodilo vsem članom kolektiva za vse leto.

Pri vsem tem pa nam za doseganje večjega dohodka, ki je edini pogoj za nadaljnjo rast tovarne in našega standarda sploh, ne preostane drugega kot še boljše delo, ki bi naj bilo izraženo z večjo produktivnostjo pri izpopolnjeni tehnologiji proizvodnje, z ekonomičnejšo porabo surovin, energije in delovne sile, skratka z znižanjem poslovnih stroškov, v katerih še ob-

stajajo določene rezerve. S prizadevanjem nas vseh bomo to lahko dosegli in spet pokazali, da je kolektiv železarne Ravne dober gospodar.

Naj ne bo zamere, če se ob družbenem planu za l. 1963 z nekaj besedami ustavim ob sprejemanju tega plana na zasedanju CDS kot obratnih DS. Mislim, da niti v debati niti v sprejetih sklepih ni čutiti, da bi plan predstavljal za kolektiv izredno težko nalogo. V vseh razpravah je bilo mnogo bolj važno formiranje mase osebnih dohodkov kot vprašanje naročil, operativnih planov, priprave dela itd. Načelno

vemo, da so naši plani zelo točni in nam že najmanjši spodrsrljaj preko leta povzroča neprijetne težave. Toda ni prav, da smo ravnodušni do izkušenj in se ne učimo na njih. Naloga sindikalne organizacije mora biti, da bomo skrbeli za to, da bo podana samoupravnim organom vsak mesec točna analiza izvrševanja plana in tudi potrebna tolmačenja. Kolektiv naj dnevno zasleduje doseganje planskih nalog in preko samoupravnih organov tudi ukrepa, če hočemo, da bomo v decembru delali za december, a ne za cel kvartal. Vsako aktivistično spodbujanje proizva-

jalcev je odveč, ker sem prepričan, da bodo izpolnili naloge, če bodo pravočasno o vsem obveščeni in če bo organizacija dela taka, da bodo imeli možnost, naloge izpolniti. CDS mora točno vedeti, kje mora ukrepati in kako, zavedati se moramo, da če hočemo tudi v bodoče deliti osebni dohodek kot sedaj in graditi stanovanja oziroma vzporedno z rekonstrukcijo dvigati tudi družbeni standard članov kolektiva, ni dovolj, če se zadovoljimo z ugotovitvijo, da bomo plan izvršili, če bomo imeli za to pogoje. Pogovoriti se moramo, kako bodo strokovne službe te pogoje tudi ustvarile, ne pa, da je to izključno njihova skrb. Kadar obravnavamo uspehe, potem navadno govorimo, da je to zaslug kolektiva, kadar pa obravnavamo neuspehe, se delimo na zgoraj in spodaj in skušamo ugotoviti krivca. Neposredno upravljanje pomeni odgovornost za gospodarjenje vsega kolektiva in je zato posameznik odgovoren samo za svoje dobro ali slabo delo, za končni uspeh podjetja pa kolektiv kot celota. Jasno nam mora biti, da je na Ravnah konec s tradicijo ali pa smo s tem zelo pri kraju, da bomo morali še marsikaj spremeniti, ker nas čas dohiteva in ponekod tudi prehiteva. Samo ne zadovoljimo se s tem, da to vemo, ampak pričnimo tudi ukrepati. Izvoz je postal zelo važen činitelj v naši proizvodnji in interes vsakega posameznika mora biti, da bo vključevanje našega kolektiva v mednarodno delitev dela kar najhitrejši in uspešno. Če hočemo to doseči, potem ni samo vprašanje cen, od katerih zahteva zunanji trg posebno ponižnost, ampak tudi kvaliteta, roki izdobe in predvsem sposobnost plasiranja tistih proizvodov, ki nam s tem ne prinašajo izgube. Tudi na domačem tržišču je konkurenca vedno večja, nekaj po zaslugi uvoza, največ pa po zaslugi vedno večje sposobnosti domačih železarn, kar nam daje misliti, da ne bomo imeli časa za naštevane uspehov v preteklosti, ampak se moramo lotiti resnega načrtnega dela, če bomo hoteli tudi v bodoče uspešno delati.

ORGANIZACIJSKO POROČILO

V tovarniškem odboru smo si prizadevali, da bi se otrsli čisto aktivističnega dela, in smo skušali načrtno in sistematično usmerjati naloge, ki so se pred nas postavljale, zavedajoč se vloge, ki jo mora sindikat odigrati v sedanjem družbenem sistemu. Izogibali smo se birokratskega reševanja posameznih vprašanj. Za najvažnejša vprašanja smo se prej dogovarjali s podružnicami.

Tako politiko smo priporočali tudi podružnicam, s tem da bi se odbori morali pomeniti s člani SP, vendar na žalost tega v celoti nismo dosegli in bo na tem področju treba narediti še mnogo. Bili so primeri, ko so posamezni člani zahtevali objasnitev raznih vprašanj pri izvrševanju plana in delitvi dohodka; ker niso dobili takoj odgovora, so dejali, da bodo prenehali delati, dokler ne dobijo pozitivnega odgovora. Sindikalni odbor podružnice pa je v tem primeru stal ob strani.

Razdelitev podružnic sindikalne organizacije je ostala ista kot v pretekli dobi. Podružnice obstajajo pri samostojnih EE

livarne, topilnice, mehanične delavnice, valjarne, kovačnice, vzmetarne, kalilnice, izobraževalnem centru in Domu železarjev, vse te podružnice se pokrivajo s samostojnimi ekonomskimi enotami, dočim ima podružnica prejšnje predračunske EE v svojem sestavu 5 samostojnih EE in ima 8 sindikalnih odborov, in to: v upravi, prometu, gradbenem remontu, strojnem remontu, elektro obratu, energetskem oddelku, OTKR in špediciji. Samostojne odbore je do zadnjega občnega zbora imela tudi podružnica livarne, vendar so sedaj le-te ukinili in izvolili zaupnike. Sedanji način razdelitve naše sindikalne organizacije odgovarja, ker podružnice samostojno razpolagajo tudi s finančnimi sredstvi, ki so jim bila dodeljena in pa z določeno kvoto od pobrane članarine.

Garancijo v pravilnost razdelitve, če izvzamemo prejšnjo predračunsko, ki se bo verjetno morala deliti na dve, saj je v tej podružnici včlanjenih preko 800 članov sindikata, nam dajejo občni zbori podružnic, ki so se končali v prejšnjem mesecu.

Vsi občni zbori so bili na dobri višini po podanih poročilih, udeležbi in razpravah. Podana poročila so konkretno zajemala probleme v proizvodnji dotičnih EE, delo podružnic, posameznih referentov ali komisij. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je odveč vsaka bojazen, da ljudje nočejo na sestanke, četudi so ob nedeljah, pač pa je res, da se sestankov, naj bo kakršnih koli, manj radi udeležujejo umski delavci kot fizični.

Nimam namena v celoti obdelati vseh vprašanj, ki so jih postavljali pri posameznih podružnicah, skušal pa bom navesti nekaj najbolj bistvenih predlogov, za katere smatramo, da je prav, da jim prisluhnemo in jih tudi izvajamo.

Skoraj pri vseh podružnicah se je postavljalo vprašanje stanovanjske izgradnje in nujnih potreb, ki v posameznih ekonomskih enotah obstajajo, predvsem pa zakaj podjetje ne gradi več cenejših stanovanj. Materialne zmogljivosti precejšnjega števila naših delavcev ne prenesejo tako dragih stanovanj, kot so se gradila letošnje leto. Smatrajo, da je sicer vsa udobnost in naprednost v redu, vendar, da bi to izkoriščali, nimajo vsi dovolj možnosti, zato naj bi se poleg stolpnice gradili tudi tipi manjših in cenejših stanovanj.

Drugo, ravno tako važno vprašanje, postavljeno predvsem v podružnicah s težjimi pogoji dela, se postavlja, kam z delavci, ki fizično več ne morejo dosegati dela po ceniku in hoditi v korak z ostalimi. Predlaga se, da naj bi se socialni delavec nastavljal pri upravi podjetja, ki bi vse take primere zbiral, posebna komisija pa naj bi vsak posamezni primer obdelala.

V okviru podjetja naj bi se za take primere oddvojil del sredstev — kajti v sedanjem tempu bo takih primerov več, ki pa jih moramo življenjsko reševati, zavedajoč se, da so to večina starejši delavci, ki so pretežno večino svojih sil pustili v podjetju.

Nadalje je bila izražena težnja, da naj bi bila zasedanja ODS v popoldanskem času, tako da bi bila možnost udeležbe za vse, obvestila za zasedanje pa naj bi se dala tudi v javnost celemu obratu, ne samo članom ODS.

Tudi v bodoče je v podružnicah potrebno posvetiti več pozornosti EE, delovanju posameznih komisij, udeležbi na zasedanjih in kvaliteti razprav, popolnoma utemeljene so pripombe, da naj bi bila vsak mesec ob koncu zasedanja ODS v širšem obsegu, kjer bi se analizirali propusti, storjeni v proizvodnji, tehnološki ali delovni disciplini. Nujno je za podružnice, da se tesno povežejo z vsemi ostalimi organizacijami in skupno delajo za čimboljše uveljavljanje neposrednega upravljanja.

Še nadalje je treba skrbeti za družabno in športno udejstvovanje na vseh mogočih področjih. Da je to možno in izvedljivo, so posamezne podružnice v pretekli dobi tudi dokazale (a na žalost le posamezne).

Predvsem je treba dati več poudarka množičnosti.

Pri oddihu ali boljše rečeno smotrni uporabi letnega dopusta v številčnih pokazateljih beležimo slabše rezultate kot v prejšnjih obdobjih, kar pa v celoti ne drži. Res je, da je dosti manj naših delavcev preživelo dopust v našem počitniškem domu. Ne zaradi tega, ker ne želijo počitka ob morju, temveč zato, ker nismo več pošiljali ljudi na brezplačen oddih. Vsak je dobil enak del sredstev, ne glede na to, kje preživi dopust. Zato je tudi dosti več delavcev porabilo dopust drugod, ob morju ali na planinah.

Komisija za oddih in rekreacijo, ki obstoja pri tovarniškem odboru, pa je usmerjala naše člane v razne kraje naše domovine.

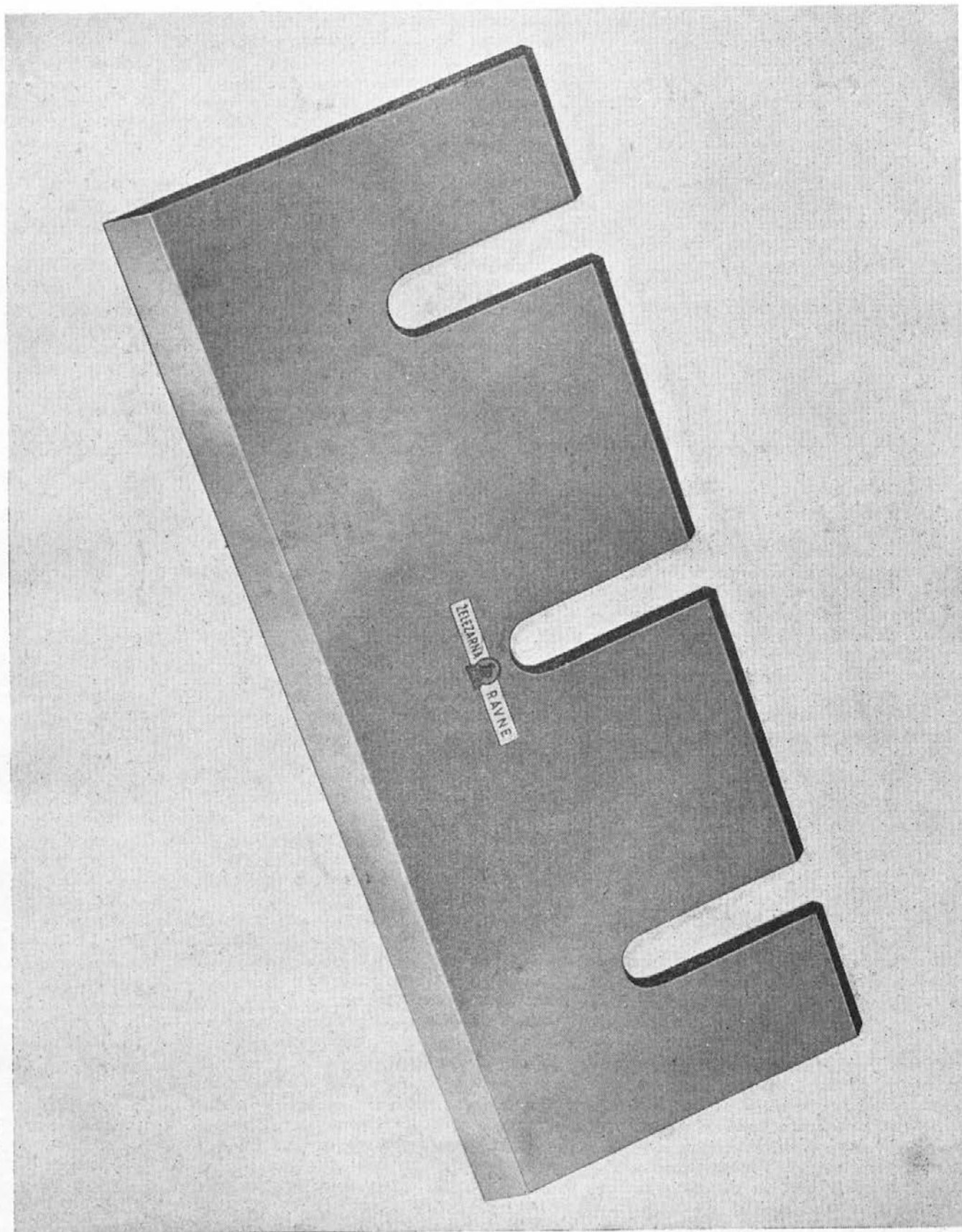
Tovarniški odbor naše organizacije je imel od lanske skupščine od 25. marca 1962 osem rednih sej. Na teh sejah smo obravnavali probleme, ki so nastajali pri proizvodnji, pravilnik o osebnih dohodkih, nov način financiranja za socialno zavarovanje, predlog plana za 1963. leto, delovanje podružnic in delovanje organov samoupravljanja.

V mesecu maju je bil plenum, na katerem se je obravnavalo poslovanje v prvih štirih mesecih in zavzela so se osnovna načela za sestavo pravilnika o osebnih dohodkih, ki je bil za drugo polletje lanškega leta že v veljavi.

Drugi plenum je bil v mesecu oktobru o vprašanju novega načina financiranja v socialnem zavarovanju, nezgodah, bolniškem staležu in pa o poslovanju v 9 mesecih v primerjavi z letom 1961.

Delo in problematika, s katero se je ukvarjala sindikalna organizacija, predvsem pa tovarniški odbor, nam najbolj nazorno predočijo vprašanja, ki so bila obravnavana na sejah, in sicer:

- konstituiranje sedanjega odbora
- poslovanje v I. kvartalu
- razdelitev sredstev družbenim organizacijam
- predelava predloga pravilnika za osebne dohodke v l. 1962
- analiza uveljavljanja neposrednih proizvajalcev in gospodarjenja v podjetju
- problemi v podružnicah po vprašanju plana in osebnih dohodkov
- analiza izpolnjevanja plana v prvem polletju — izvoz
- delovanje organov delavskega samoupravljanja in komisij pri CDS in ODS

Industrijski noži
so čislani predstavniki
naših kvalitete

- volitve v komunalno skupnost socialnega zavarovanja
- analiza razgovorov s predsedniki podružnic
- izdelava programa za volitve v podružnice in odbore podružnic
- predelava sklepov republiškega odbora rudarjev, metalurgov in kemičnih delavcev
- poročila o počitniškem domu
- priprave za plenum
- rekreacija in oddih naših sodelavcev, medobratno športno tekmovanje
- vzroki porasta bolniškega staleža in nezgod
- priprave za volitve v delavski svet podjetja in UO

- predračun za leto 1963
- delovanje odbora Blagajne vzajemne pomoči
- izobraževanje naših delavcev, predvsem članov organov upravljanja
- priprave za letni občni zbor.

Poleg sej tovarniškega odbora so imele podružnice skupno 56 sestankov odborov, 14 članskih sestankov s kolektivom oziroma s člani po podružnicah, 80 sestankov pa je bilo po posameznih skupinah, na katerih so se v večini obravnavala vprašanja, ki so nastajala v obratih od izvrševanja plana, discipline, delitve dohodka, raznih pravilnikov, nabave ozimnice, kolektivni izleti, podpore, pomoči posamez-

nim članom, predlogi za kandidate za organe upravljanja in sindikalno organizacijo.

V sedanje odbore podružnic je izvoljenih 88 članov, v pododbore 49, poverjenikov 17 in v nadzorne odbor 27 članov ali skupno 181; od tega 164 moških in 17 žensk. V sindikalno organizacijo pa je vključenih 2660 članov.

V poročilu ni bilo mogoče podati vseh vprašanj, ki so se obravnavala, ali pa bi jih morali obravnavati, delno iz razlogov, ker za posamezne podružnice nastopajo različni problemi in težave; nekaj od teh so jih že obravnavale podružnice, pričani pa smo, da bo današnja razprava dopolnila vse pomanjkljivosti, ki niso zajete

NOV TOVARNIŠKI KOMITE ZKS

Na letni konferenci ZK železarne Ravne, ki je bila 28. februarja 1963, so bili v tovarniški komite ZKS izvoljeni naslednji sodelavci:

G o l o b Franc, kadrovski
H r a s t n i k Franc, mehanična
M e d l inž. Ferdo, konstrukcijski
O š l a k Miha, kovačnica
P o l a n c Anton, elektro obrat
R a d u š n i k Anton, valjarna
S i r k Erih, OTKR
Š i r n i k Anton, livarna
Š i s e r n i k Franc, mehanična
T u š e k Franc, livarna
Ž u n k o Ivan, topilnica
Do zaključka redakcije lista komite še ni izvolil sekretarja.

v poročilu in ki jim bo v bodoče treba dati več poudarka kot do sedaj.

Sedanji tovarniški odbor je za lažje delo in izvrševanje nalog imel za posamezna vprašanja imenovane komisije in izvršni odbor, ki je samostojno obravnaval vse tekoče zadeve in pripravljaval material za seje tovarniškega odbora in plenuma. Predsedniki posameznih komisij so sicer v celoti izpolnili svoje naloge, vendar komisije kot celota le delno.

Bodočemu tovarniškemu odboru predlagamo, da bi za izvajanje nalog imenoval komisije, in to:

1. komisijo za samoupravljanje in gospodarjenje,
2. komisijo za HTV in socialna vprašanja,
3. komisijo za šport in rekreacijo, oddih in izlete,
4. komisijo za prošnje in pritožbe,
5. komisijo za izobraževanje in kulturo.

Dosedanje izkušnje v delu so pokazale, da bi se lahko združile komisije za oddih in izlete, rekreacijo in šport, dočim organizacijska komisija niti ne bi bila potrebna.

V delu izvršnega odbora in tovarniškega odbora pa se je pokazalo, da smo si v sedanjem sestavu včasih delo podvojili, ker so se posamezna vprašanja prvič obravnavala na izvršnem odboru, nato na tovarniškem odboru. Praksa je pokazala, da so bili vsi sklepi, zavzeti na sejah tovarniškega odbora, kjer so bile zastopane vse podružnice, dosti bolj konkretno preneseni med člane kot pa s sej izvršnega odbora, od koder so v večini primerov šli le napisani. Zato predlagamo, da bi v bodoče obstojal samo tovarniški odbor, sicer nekoliko ožji kot do sedaj. Plenum pa bi sestavljali vsi izvoljeni odborniki v podružnicah in tovarniški odbor.

Seje tovarniškega odbora bi morale biti sicer bolj pogoste, bi se pa vsa problematika bolj direktno prenašala na podružnice in obratno. Komisije pa bi morale in bodo bolj aktivno zaživele.

Izkušnje in praksa v sedanjem delu je pokazala, da bi bile te spremembe v odnosu na razvoj in lažje izvrševanje nalog, ki se bodo postavljale pred sindikalno organizacijo v cilju še boljšega napredka tako na področju gospodarstva, produktiv-

nosti dela, investicijske izgradnje, izgradnje našega družbenega standarda kot nadaljnjega utrjevanja delavskega samoupravljanja, notranjih odnosov in odnosov do skupnosti — terjale še dosti dela, uspešno pa jih bomo izvrševali le tedaj, če bomo nenehno v središču življenja, neposredno povezani s članstvom in splošnim socialističnim razvojem. V podanem poročilu ni zajeta cela vrsta vprašanj, ki bi jih morala sindikalna organizacija reševati. Omejili smo se bolj na nekatera osnovna vprašanja v prepričanju, da bo sama razprava najbolje ocenila naše delo in tudi nakazala bodoče naloge.

Vsem dosedanjim članom tovarniškega odbora kakor tudi vsem ostalim se zahvaljujem za sodelovanje.

Bodočemu tovarniškemu odboru pa želim kar največ uspehov v korist vseh fužinarjev in skupnosti.

Naj živi Zveza sindikatov Jugoslavije!

Za izvajanja, ki niso bila le poročila, temveč stvarna analiza vseh dejavnosti pri podjetju, je predsednik žel iskreno priznanje.

Petnajstič zapovrstjo je letos že poročal o blagajniškem poslovanju železarske sindikalne organizacije Viktor *Kastelic*. Njegov blagajniški red je torej že kar tradicija kakor zato tudi ponovno in ponovno zaupanje temu požrtvovalnemu in natančnemu sindikalnemu sodelavcu.

O Blagajni vzajemne pomoči je poročal predsednik tega odbora *Matevž Osojnik*. V pretekli poslovni dobi je bilo že preko 16 milijonov prometa. Včlanjenih je nekaj nad 800 sodelavcev. V novi odbor BVP so bili izvoljeni še *Ignac Brodnik*, *Leopold Močnik*, *Edo Navinšek*, *Edo Vogrin*, *Nada Kuplež* in *Štefka Radikovič*. V nadzornem odboru BVP pa so *Jakob Vajs*, *Viktor Novšek* in *Dragica Rak*.

Sledilo je vsemu poteku občnega zbora odgovarjajoče vredno, natančno in podrobno poročilo nadzornega odbora sindikalne organizacije, ki ga je prednesel predsednik *Božo Radivojevič*. Povedal je o izvajanju rednega in obveznega nadzora, o poslovanju pri podružnicah, o denarnem poslovanju pri tovarniškem odboru, o skladu za pomoč ponesrečenim, o BVP, o administrativnem poslovanju ter posebej o splošni dejavnosti sindikata. Čeprav je tudi to poročilo paralelno zanimivo, ga ne bomo podrobno navedli, poglavitno je zaključek: tovariši, prav, ker pa ponekod še nastopajo pomanjkljivosti, jih bomo popravili. Razrešnica, priznanje in pohvala z aplavzom.

RAZPRAVA NA POROČILA

Predsednik delovnega predsedstva je po kratkem odmoru povabil udeležence konference k stvarni in temeljiti razpravi.

Prvi se je prijavil *Avgust Razgoršek*, ki je govoril o HTV.

Že združenje jugoslovanskih železarn je preko svoje komisije HTV večkrat opozorilo in celo zadolžilo vsa podjetja črne metalurgije, naj izvedejo meritve mikroklimne. Naša železarna je k temu pristopila v letu 1962. V te namene je bila z zavodom za higieno dela v Mariboru sklenjena pogodba, da nam zavod izvrši te meritve. Od skupno 900 delovnih mest se jih je po-

drobno analiziralo 450 in izmerilo prah, plin, temperaturo, vibracijo, preprih itd. Te meritve so sedaj v zaključni fazi in morajo biti v najkrajšem času gotove. Te analize bodo postavile solidno bazo za zdravstveno preventivo pa tudi za tehnično ukrepanje. Analiza bo gotovo zanimala tudi naše ekonomiste. Največ pa seveda od tega pričakuje služba HTV v upanju, da se bodo pospešili tehnično varnostni ukrepi (ventilacija, razplinjevanje in odpraševanje ter podobno). Imamo primere, da uvažamo razne agregate brez odpraševalnih naprav z izgovorom za štednjo deviz ter utemeljivijo, da se bodo le-te izdelale doma. Pri tem pa čestokrat pozabljamo, da so naši sodelavci izpostavljeni prahu, dimu in plinu. Zaželjeno bi bilo, da se obveznosti, sprejete ob takih nakupih, tudi čimprej rešijo, da ne ostane samo pri obljubah in načrtih.

V letu 1962 smo uspeli s pomočjo uprave podjetja, da se je uvedlo kolektivno pranje delovnih oblek. To je vsekakor razveseljivo, opaža pa se, da so te obleke skozi takšno pranje veliko manj trpežne, ali zaradi nekvalitetnega blaga ali pa zaradi uporabe premočnih pralnih sredstev. Na splošno se opaža, da nosijo delavci prekratke hlače. Zaradi tega je mnogim neugodam vzrok padec tekočega železa in vročih škaj na čevlje. Pri tem bi pripomnil, da bi bilo potrebno posegati več po zaščitnih sredstvih kot po čevljih in obleki.

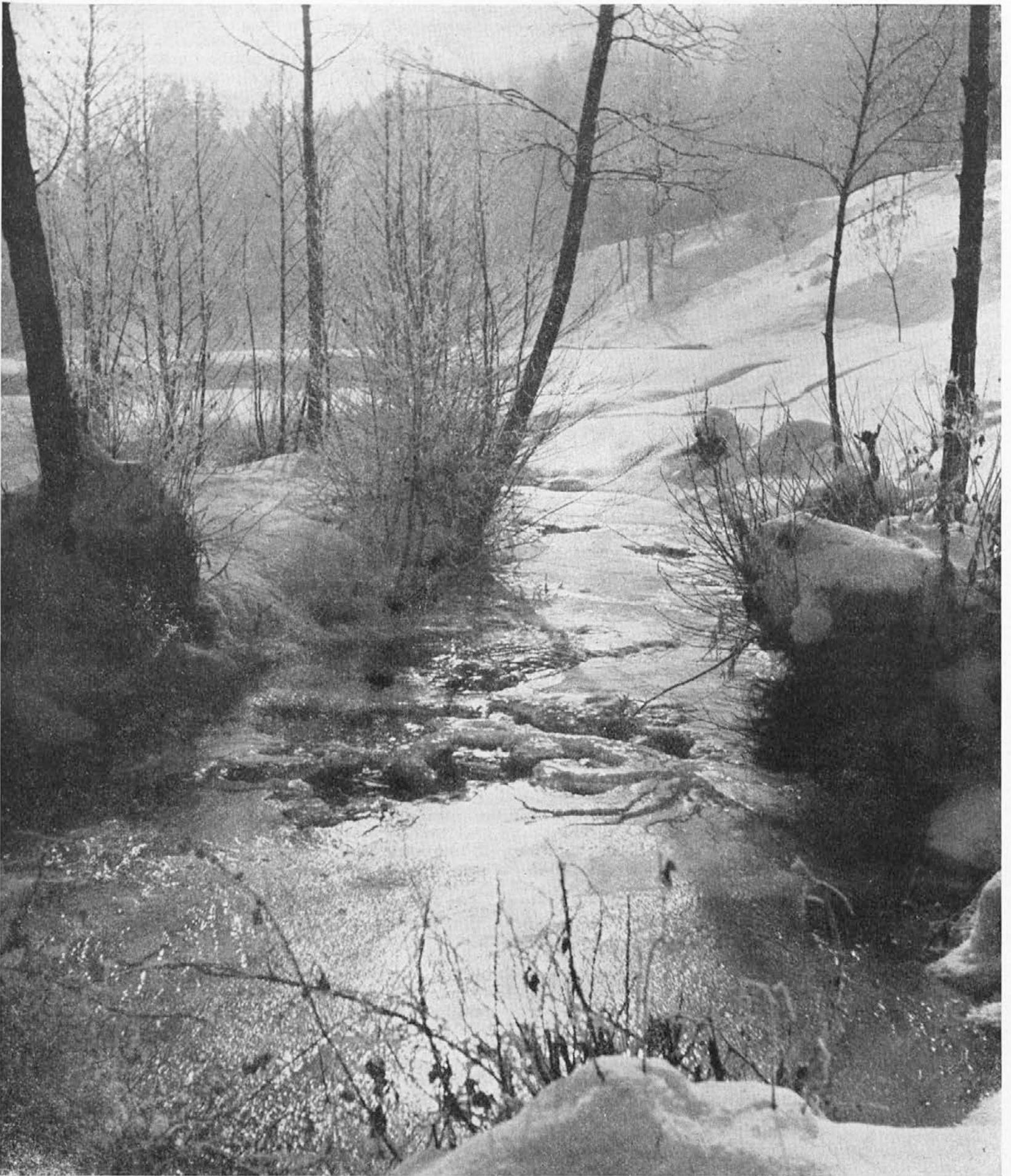
V podjetju je uveden tudi topli obrok z namenom, da bi sodelavci med delovnim časom zaužili toplo hrano. Priznati moramo, da je topel obrok dober. Njegova vrednost pa se zmanjša povsod tam, kjer še ni dostojnih jedilnic. Mislim, da bi morale EE več napraviti za opremo primernih jedilnic.

Dalje smatram, da podjetje vlaga velika sredstva za osebno zaščito, žal pa ugotavljamo preveč nezgod, ker se zaščitna sredstva ne nosijo. Pravilno bi bilo, da tudi tu sindikat vpliva na boljšo disciplino pri uporabi zaščitnih sredstev.

Na današnjem občnem zboru bi rad poudaril še dve stvari, ki sicer ne spadata v delokrog službe HTV. Sindikalna organizacija je uspela, da dobijo vsi sodelavci regres za dopust ne glede na to, kje so svoj dopust preživeli. Do sedaj so ta regres uživali samo tisti, ki so bili na dopustu v našem počitniškem domu v Portorožu. Sedaj je ta neenakost odpravljena. To je bil dober ukrep.

Druga stvar, ki jo mislim omeniti, pa je v tem, mislim, da je sindikat napravil veliko uslugo članom kolektiva z iniciativo in pomočjo pri nabavi ozimnice. Drži, da to ni naloga sindikata, toda ob dejstvu, da celotna trgovska mreža ni bila sposobna priskrbeti ozimnico za člane kolektiva, gre tu le zahvala sindikalni organizaciji, da je tu uspela. Izjema je samo trgovsko podjetje Povrtina, ki je priskrbelo več vagonov krompirja. Trgovski dom pa je namesto oskrbe z ozimnico vsem Ravenčanom oskrbel isto za svoje uslužbenke preko sindikata. Prav bi bilo, da v bodoče zbere sindikat potrebe za ozimnico in jih posreduje trgovskim organizacijam, one pa so dolžne to nabaviti.

Franc *Golob* je govoril o vprašanju informiranosti članov kolektiva ter o delovni in tehnološki disciplini v podjetju. Med ostalim je dejal, da bi bil nujno potreben tečaj za organe delavskega samoupravljanja, ker če bi bili člani delavskega samo-

Tudi naša Reka pozimi rada zamrzne, letos pa jo je prijelo še v marcu

Foto: M. Dolinšek

upravljanja sposobni slediti raznim razpravam bodisi na zasedanju CDS ali ODS, bi bila informiranost članov kolektiva širša in boljše. V organih delavskega samoupravljanja v podjetju sodeluje okrog 500 članov kolektiva, vsak član mora obvestiti 3 svoje sodelavce o problemih, o katerih razpravljajo na raznih zasedanjih. Dogaja se, da so

razna zasedanja zelo slabo obiskana in da nastaja včasih celo vprašanje sklepčnosti. Vzroki za to so slabo poznavanje tematike, ki se obravnava. Če bi bilo to drugače, ne bi imeli primera, da ODS prometa ni zasedal od 25. oktobra 1962. Vprašajmo se, kdo tu rešuje razne probleme obrata.

Delovna disciplina ni najboljše. V lan-

skem letu beležimo neopravičene izostanke pri 127 članih kolektiva, ki so imeli skupaj 383 dni neopravičenih izostankov, kar predstavlja že enodnevno proizvodnjo večjega obrata. Kje so tu organi delavskega samoupravljanja? Po drugi strani pa se še pojavlja pijančevanje med delovnim časom, kar ovira nemoten potek proizvodnje. Ena-

ko zamujanje na delo in prehitro zapuščanje delovnih mest. To so še stvari, ki ne dajejo najboljšega ugleda podjetju. Take stvari bomo morali v bodoče odpravljati. V lanskem letu zabeležimo v podjetju tudi kriminal. Žalostno je, da se najdejo takšni, ki te ljudi zagovarjajo. Teh problemov se bo potrebno lotiti. Red je potrebno uvajati že pri majhnih napakah.

Janez Strah je o delitvi osebnih dohodkov povedal naslednje: pravilna delitev osebnih dohodkov med delavce je eden izmed najvažnejših organiziranih naporov za povečanje produktivnosti dela. Če drži, da je pravilna delitev osebnih dohodkov eden od osnovnih pogojev za množično prizadevanje k povečani proizvodnji in produktivnosti dela, ne glede na merila, po katerih se to ugotavlja, potem si moramo priznati, da smo kljub temeljiti spremembi načina nagrajevanja še vedno naredili premalo.

Premalo pa smo naredili predvsem zato, ker te stvari obravnavamo in rešujemo preveč kampanjsko.

Kar pogledjmo dejavnost v lanskem letu, ko smo v dobrem mesecu in pol temeljito spremenili sistem nagrajevanja okoli 40% naših delavcev in ko smo pozneje mislili, da bomo v nekaj dneh izdelali analize, ki bodo pokazale vse pozitivne in negativne lastnosti izpopolnjenega sistema nagrajevanja.

Prav gotovo smo se z izpopolnjenim sistemom nagrajevanja bliže primaknili socialističnemu nagrajevanju po delu, vendar smo se s to akcijo v glavnem tudi vključili k razmišljanju in poglobljanju za nadaljnje izpopolnjevanje nagrajevanja.

Tu prav gotovo grešimo, kajti tiste gospodarske organizacije ali tisti obrat, ki iz dneva v dan ne študirajo in ne stremijo k boljšemu proizvodnemu procesu, k izboljšanju tehnoloških postopkov, k povečanju kvalitete itd., stagnira, to se pravi, da njegova proizvodnja pada.

Nekaj sličnega je tudi z osebnimi dohodki in smatram, da je edino pravilno, da se vzporedno z razvojem proizvodnje reorganizirajo tudi pomožne in štabne službe v tako organizacijo dela, ki odgovarja času in potrebam.

S tem mislim povedati to, da ni dovolj, če imamo urejen tehnološki proces v topilnici, livarni itd. na sodobnem principu, kajti istočasno mora biti sodobno urejeno knjigovodstvo, imeti moramo najrazličnejše analize o stroških, o proizvodnji, kako je nastal dohodek, osebni dohodek in sploh analize o celotnem poslovanju, ki bodo dostopne slehernemu našemu sodelavcu.

Menim, da je sedanj način nagrajevanja precej boljši od prejšnjega, vendar so še vedno nekatera vprašanja odprta, nekaj vprašanj pa tudi sedanj način ni najboljši uredil.

Gotovo obstaja odprto vprašanje nagrajevanja starejših delavcev, ki so zaradi zmanjšane fizične kondicije manj sposobni za volumen dela, predvsem tam, kjer imamo vpeljan cenik del.

Mislim, da se vsi strinjamo s tem, da nagrajevanje teh delavcev ne bi smeli mešati z nagrajevanjem po delu. Tudi poročilo predlaga, da naj bi formirali poseben sklad, vendar menim, da bi jih glede na njihove bogate izkušnje, katere naj bi prenašali na mlajše delavce, zaposlili kot inštruktorje in svetovalce za posamezna vprašanja v proizvodnji.

Zdi se mi, da nismo rešili najbolje v sedanjem sistemu nagrajevanja stimulacijo administrativnega kadra.

Ko smo pripravljali predlog tega nagrajevanja, smo bili več ali manj prepričani, da je stimulacija tega kadra, grajena na službenih letih, dobra, vendar ko sem pozneje razmišljal o sedanjem obdobju, katero naša nova ustava opredeljuje kot obdobje naporov in bojov družbenih sil, sem prišel do prepričanja, da smo pri tej stimulaciji stoodstotno odstopili od načela socialističnega nagrajevanja, ki je »od vsakega po njegovih sposobnostih, vsakemu po njegovem delu«.

Tu nastopi tudi močna diferenciacija nagrajevanja med spoloma, predvsem pri mladih delavcih.

Moškim smo izdelali tak sistem nagrajevanja, ki teoretično prinaša neomejen OD, medtem ko smo dekletom več ali manj diktirali in fiksirali prejemke.

Smatram, da je nujno, da v korist tistih deklet, ki bolje izvršujejo dane jim obveznosti in ki vlagajo večje napore k povečanju učinkov, nekaj spremenimo.

Pa tudi nagrajevanje tistih delavcev, ki ne opravljajo dela po ceniku del, verjetno ni najbolje vsklajeno, niti med seboj niti s tistimi delavci, ki so nagrajeni po ceniku, kar je seveda samo predvidevanje.

Dejansko sliko bi ugotovili le na podlagi temeljitih analiz in po proučevanju samega sistema.

Drugo, kar nastaja s samo delitvijo OD med delavce, pa so globali OD po EE, to se pravi od samih planov pa do jasnejše dejanske sume, ki se razdeli med EE.

Mislim, da so osnove za dejanske obračune primerne, čeprav bi kazalo dati več prednosti dohodku kot realizaciji, se pa popolnoma strinjam z ugotovitvijo poročila, ki pravi, da bi prvo morali imeti na razpolago vse pokazatelje, potem pa šele preiti na formiranje EE. Žalostno pa je, da potrebne dokumentacije do danes še nimamo in se še vedno iz meseca v mesec dogovarjamo, ali bi EE dali 15% ali 17%. Skrajni čas bi bil, da komisijo, ki te procenete predlaga, ukinemo in preidemo na obračun, ki bo slonel na nekaterih objektivnih pokazateljih, kajti prav ta obračun je v lanskem letu povzročil dokaj hudo kri med našimi neposrednimi proizvajalci, ki si žele in z vso pravico tudi zahtevajo objektivna merila pri razdeljevanju OD med EE.

Čestokrat smo si tudi prav s temi več ali manj dogovorjenimi podatki oziroma procenti pokvarili neke dokaj sorazmerno dosežene OD v akontacijah med EE.

Drugo zelo važno vprašanje pri razdeljevanju OD med EE in delavce pa tudi na celotno politiko nadaljnega poslovanja, pa če hočete tudi na razdobje poglobljanja delavskega samoupravljanja, so analize, in sicer ne take analize, ki bodo razburjale naše delavce, ampak take, iz katerih se da izluščiti pozitivne elemente za poglobljanje katerega koli področja.

Analize, katere smo v lanskem letu izdelali na področju delitve OD, v katere je bilo vloženo mnogo truda, prav gotovo niso prinesle zaželenih rezultatov.

To pa zato, ker so bile plod kampanjskega dela, ne dovolj preštudirane in niso bile postavljene na objektivne predloge in osnove.

Posledice so bile, da smo le v pretežni meri razpravljali, zakaj je v povprečnih

osebnih dohodkih ena EE pred drugo, da so tako nizki povprečni OD v enih EE zaradi nadurnega dela, v drugih zaradi nočnega dela in podobno, medtem ko elementov, iz katerih so sestavljeni vsi osebni dohodki, nismo prikazali.

Jasno je, da smo pozneje metode analiz spremenili in danes točno vemo, da je povprečni OD za leto 1962 za podjetje kot celoto 37.349 dinarjev, vemo pa tudi to, da pa je pri tej višini 4.950 din OD od uspeha EE, 773 din pa je nagrad za neprekinjeno delo, 400 din HTV nagrad, 1582 din dodatka za dopust in enolončnico ter 29.644 din OD po ceniku in enotah delovnih mest.

Ne mislim razpravljati o tem, ali je celotna višina 37.349 din OD, ali je v tem tudi nekaj drugega, kajti prav gotovo je le v celotnem znesku osnova za življenjski standard. Menim pa, da bi se dalo o posameznih višinah le diskutirati, še posebno pa bi morali oddvojiti dodatke za nadurno in nočno delo in na osnovi elementov ugotovljati, kje se nahajajo posamezne EE, ali so na osnovi rezultatov na pravilnem mestu ali ne?

Tudi bi morali razčistiti nerazjasnjena mnenja med 114. in 117. panogo, in to, ali je prav, da je topilnica po teži dela na prvem mestu ali bi morda morala biti kovačnica, kajti čestokrat sem že slišal, da v drugih državah dajejo prednost kovačnicam, ker smatrajo, da so v njih težji pogoji dela. Jasno, da to velja le za start, medtem ko so končni OD odvisni le od rezultatov.

Mislim, da bi morali v sedanjem sistemu nagrajevanja tudi formulirati vlogo operativnega kadra, predvsem vlogo mojstrov in predelavcev. Tu gre namreč za bistveno mnenje o vlogi tega kadra, kajti ti bodisi nimajo več vloge diktiranja in odrejanja, kajti to funkcijo prevzame materialna stimulacija posameznika ali skupine.

Naloga tega kadra je, da svetuje in pomaga proizvajalcem pri odpravljanju raznih pomanjkljivosti, da vodi organizacijo dela, skrbi za pravilno vzdrževanje sredstev, skrbi za pravočasno nabavo sredstev in podobno.

To je prav gotovo nekaj problemov, s katerimi se bomo morali v tem letu temeljito spoprijeti.

Nekatere strani bo nujno potrebno tudi uzakoniti s statutom železarne, katerega začetek izdelave bi po mojem mnenju morala biti današnja skupščina, saj je rok precej kratek, poleg tega pa je še toliko nerešenih vprašanj, o katerih bo treba temeljitih razprav, kar je še prav posebno pokazalo republiško posvetovanje o izdelavi teh statutih.

Ne mislim prav nič kritizirati delo odbora in sindikata, vendar menim, da bi sindikat kot organizacija celotnega kolektiva moral večkrat razpravljati o pomanjkljivostih pri delitvi OD, včasih bi poklical k taki razpravi tudi delavce, ki se bavijo s tem področjem, kajti delitev OD je prav gotovo naloga celotnega kolektiva.

Drugo, kar mislim, da je nujno, da organiziramo in kadrovsko okrepimo skupino, ki se trenutno ukvarja z razdeljevanjem osebnih dohodkov, kajti v sedanjem obsegu je občutno premajhna, da bi bila kos tako odgovorni nalogi, da ne govorim o nujnosti po znanstvenem raziskovanju in poglobljanju delitve OD.

Na drugi strani smatram, da bi bilo potrebno čim prej sprejeti detajlno organiza-

cijsko shemo, iz katere bodo podrobno razvidne naloge tako oddelkov kakor tudi razmejene naloge posameznih delavcev.

S tako rešitvijo in s tem, kar sem v začetku povedal, da se mora sleherni zave dati, da je pravilno razdeljevanje OD eden od bistvenih faktorjev za povečanje proizvodnje in produktivnosti dela, se bomo tudi najhitreje bližali ciljem izpopolnjenega gospodarskega sistema in načelom nove ustave, to je k nagrajevanju po vložnem delu.

O vprašanju dela delavskega samoupravljanja je diskutiral predsednik CDS Dušan Stropnik, ki je dejal: Mislim, da bo prav, če temu osnovnemu vprašanju damo potreben poudarek tudi v sami razpravi.

Kot je bilo že povedano, smo lani izvršili nadaljnjo decentralizacijo upravljanja in izvolili ODS v vseh obratih. Nesporno je, da smo s tem dosegli določen napredek, ker smo samoupravljanje prenesli v ekonomske enote. Res pa je tudi, da se nam pri delu teh organov pojavljajo določene slabosti in pomanjkljivosti. Vzroke za to bi po moji oceni morali predvsem iskati v tem:

a) da obratni delavski sveti kljub pestrosti in problematiki, ki nastaja v ekonomskih enotah, še niso našli uspešne metode dela in dovoljnega uveljavljanja;

b) da večkrat prihaja do raznih protislovij zaradi tega, ker stališča do določenih vprašanj niso dovolj razčiščena, in

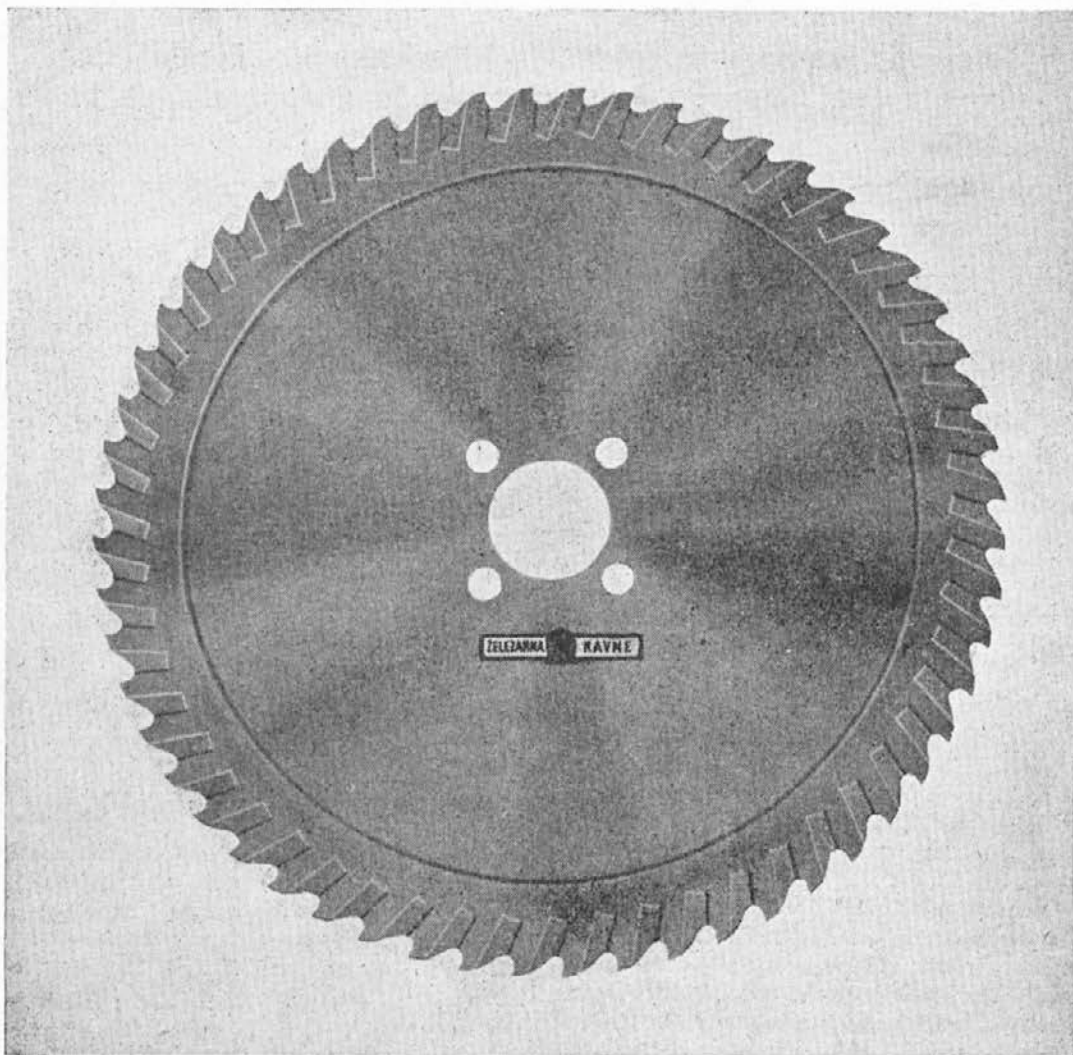
c) da so zasedanja obratnih delavskih svetov dostikrat premalo skrbno pripravljena, da člani s problematiko, ki se obravnava, niso prej seznanjeni, kar vse vpliva na sam potek zasedanja in razprave.

Pri večini obratnih delavskih svetov do sedaj še nismo zasledili, da bi postavili na dnevni red izboljšanja organizacije dela, večjo skrb za bolj ekonomično poslovanje, iskanje in boljše izkoriščanje notranjih rezerv, vprašanje delovne discipline in ostalih problemov, kljub temu, da bi obratni delavski sveti prav obravnavali te problematike morali nujno posvetiti več pozornosti. Pri reševanju, obravnavi in odpravljanju nakazanih stvari bo vsekakor treba tesnejšega sodelovanja med obratnimi delavskimi sveti, sindikalnimi podružnicami in ostalimi organi EE.

Za delo delavskega sveta podjetja se moram v celoti strinjati z ugotovitvijo, navedeno v poročilu, da na zasedanjih in razpravah prihajajo preveč do izraza težnje, da člani delavskega sveta zagovarjajo stališča svoje EE in obrata, čeprav mora delavski svet podjetja obravnavati in voditi celotno poslovno politiko z vidika, stališča in potreb podjetja kot celote. Pripomba je vsekakor umestna, zato pričakujem, da bodo člani delavskega sveta podjetja nakazani negativni pojav odpravili, kar bo pripomoglo k boljšim in enotnim razpravam na tem forumu.

Pri oceni dela članov delavskega sveta podjetja ne morem mimo tega, da ne bi povedal, da disciplina nekaterih članov, kar se tiče obiska zasedanj, nikakor ni zadovoljiva. Imamo primere, da so nekateri v dosedanji mandatni dobi bili šele na dveh ali treh zasedanjih.

Drugo vprašanje, o katerem bi verjetno bilo prav, da danes govorimo, je delo komisij pri organih upravljanja. Tako pri delavskem svetu kakor tudi upravnem odboru imamo vrsto komisij, ki naj bi kot pomožni organi predhodno obravnavali razno pro-

Iz programa brzoreznega orodja: krožne žage za hladno rezanje kovin

blematiko in pripravljali material za razpravo na upravnem odboru ali delavskem svetu. Nekaj teh komisij je sicer dejavnih in so našle svoja mesta in torišča dela, imamo pa tudi komisije, ki se do sedaj niso se-stale. Preveč radi se izgovarjamo, da ne vemo, kaj naj bi komisije delale, kljub temu, da pa imamo naloge in zadolžitve komisij kar precej točno določene in precizirane. Ne gre samo za to, da vključimo čim več ljudi v organe samoupravljanja, pač pa zato, da bi ti ljudje v teh organih tudi aktivno sodelovali in tako pripomogli k boljšemu delu in uveljavljanju samoupravljanja.

Kar se tiče seznanjanja članov samoupravljanja z določenimi problemi, praviciami in dolžnostmi, ki jih imajo, naj povem samo to, da je upravni odbor že sprejel in potrdil predlog programa za seminarje, ki jih mora izobraževalni center organizirati in izvesti za člane delavskega sveta podjetja in obratnih delavskih svetov.

O aktualnih problemih mladine se je v razpravi oglasil Tone Polanc: Ko danes razpravljamo o delu sindikalne organizacije na vseh področjih aktivnosti v našem podjetju, ne morem mimo dejstva, da ima mladina tu določene zasluge. Dotaknil bi se rad nekaterih pozitivnih uspehov prizadevanj mladine, ki so se pojavila oziroma ki jih je mladina ob svoji nenehni aktivnosti dosegla kot samostojna politično vzgojna organizacija. Na svojih sestankih in proizvodnih konferencah smo razpravljali o vseh problemih družbene dejavnosti. Ugotovljamo, da naši predlogi naletijo na gluha ušesa. Zavedamo se, da kdaj grešimo, toda starejši tovariši so tedaj zapovedovalci in ne

svetovanci. Vsi si želimo, da nam izkušeni tovariši, borci, pedagogi — svetujejo, dajejo napotke — sugestije.

Samoupravljanje neposrednih proizvajalcev je v zadnjih letih pridobilo v tem, da je postalo poleg neposrednega dela sestavina dela in življenja posameznika v kolektivu. Decentralizacija samoupravljanja v našem podjetju je v veliki meri prispevala k zainteresiranosti neposrednega proizvajalca — delavca za probleme proizvodnje, medsebojnih odnosov, delitve po delu in izobraževanju nasploh, manj pa pri štednji materiala in strojev.

Toda ne glede na to se v našem kolektivu pojavljajo določeni pojavi, ki jih ne bi mogli omeniti za napredne, socialistične.

Mladina v železarni se dobro zaveda, da je prizadevanje za proizvodnjo in večjo produktivnost osnovno, vendar smatramo, da pri tem ne gre zapostavljati problemov medsebojnih odnosov, človeških odnosov med neposrednim proizvajalcem in vodilnimi delavci. Mladina v železarni se zaveda pomena teh odnosov, kajti jasno nam je, da slabi odnosi negativno vplivajo na samo zainteresiranost in s tem proizvodnost dela posameznika. Človek se zapre vase, se izolira — postane tako rekoč pasiven član naše družbe. Tega si ne želimo, kajti v delovnem človeku je skoncentrirana ogromna umska energija, ki jo pa na žalost premalo uporabljamo.

Dogajajo se primeri, da določen delavec kritizira mojstra, ki prvič ni strokovnjak v določenem delu in je drugič birokrat do neposrednih delavcev. Rezultat takšne utemeljene kritike je ignoriranje tega diskutanta,

Železarji, januarja in februarja je nekako šlo. Hvala! Pomagajte tudi naprej z lastno pažnjo in z opozorili, da bo manj nesreč pri delu

prezre vse probleme, ki se porajajo okrog njega. Mi tega ne želimo, niti takšni odnosi niso v skladu s splošno družbeno prakso pri nas. Ne bi našteval teh problemov, ki so nam že znani, raje bi opozoril, kako se teh problemov loteva mladina. Osnovno izhodišče mladine pri delu je, da vsaka aktivnost, vsako delo mora služiti izključno delovnemu človeku in izboljšanju materialnega in duhovnega življenja. Ne bi rad zanikal določenih prizadevanj samoupravnih organov našega kolektiva, vendar lahko trdim, da je bila mladina prva, ki je začela proces družbeno ekonomskega izobraževanja naših delavcev kot enega izmed osnovnih pogojev za večjo aktivnost posameznikov v samoupravnih organih.

Tovarniški komite je z občinskim komitejem ZMS organiziral »šolo za življenje« kot obliko splošnega izobraževanja mladine, v kateri je vključeno okrog 25 mladincev. Šest do osem mladincev obiskuje večerno politično šolo. Poleg tega pa precejšnje število naših mladincev obiskuje večerno gimnazijo in srednjo tehnično šolo. Te dejavnosti oziroma izobraževanja mladine ne gre podcenjevati. Nastopajo določeni problemi, kot npr. podcenjevanje takšnega in podobnega študija, ki ni neposredna korist podjetja. Smatramo, da je osnova izobraževanja, planirane kadrovske potrebe podjetja, toda ne samo potreba po tehničnem kadru in izključno glede na potrebe podjetja, ampak v določeni meri tudi potrebe, ki izvirajo glede na družbeni standard posameznika v kolektivu. Nekdo bo morda dejal, da se za te potrebe odvajajo določeni deli dohodka v ustrezne sklade občine, vendar smatramo, da to ni zadosti, kajti stojimo na stališču, da poleg kadrov oziroma visoko kvalificiranih delavcev potrebujemo tudi izobražene in razgledane proizvajalce. Za izobrazbo teh se do sedaj ne vem iz kakšnih razlogov niso našla sredstva niti metode in oblike izobraževanja, čeravno te obstajajo.

Mladina je to negativno in neutemeljeno vrzel poizkušala zamašiti s tem, da je mladino izobraževala in usposabljala za neposredno akcijo, za katero koli delo v železarni preko KMP, proizvodnih konferenc, seminarjev, predavanj itd. Omenil sem proizvodne konference. To je ena izmed najplodnejših oblik dela mladine. Toda na žalost pri nas zanimanje za proizvodne konference upada. Zakaj? Dogaja se, da se mladina na konferencah razgovarja in diskutira o osebnih dohodkih vodilnih delavcev. Ti prizadeji tovariši se ne zanimajo za delo mladine. Indirektno kritizirajo naše razprave takrat, ko so za to stvar zainteresirani. Vprašajmo se, če ne poznajo našega dela, kako nas lahko potem kritizirajo. Iz tega sledi, da bo redko kateri mladinec na drugi konferenci zopet diskutiral. Smo samokritični in umestno kritiko vedno sprejememo.

Glede izobraževanja bi rad ponovno naglasil, da morajo samoupravni organi kot sindikat, ZK v svojem nadaljnjem delu posvetiti več pozornosti ekonomskemu izobraževanju mladine.

Omenil bi še delo stanovanjske komisije pri CDS. Razumem, da je delo te komisije najtežje, kajti ustreči vsem naenkrat je nemogoče, ker je prošnja več kot stanovanj. Toda napake in anomalije določenih članov komisije, ki niso bili v skladu z družbeno prakso pri nas, so dosegli višek.

Mladina je delo te komisije kritično ocenila in predlagala, da se nekateri člani razrešijo funkcije, namesto teh pa vključijo novi. Ne vem, kaj je bilo tu storjenega.

Ob koncu bi želel poudariti še to, da si mladina želi še tesnejšega sodelovanja z ostalimi družbenimi organizacijami v kolektivu.

O vprašanju športa in rekreacije se je v razpravi oglasil Oto Leš. Kot v preteklih letih se je odbor odločil, da tudi v tem letu nadaljuje s športno dejavnostjo oziroma rekreacijo, s tem da poskušamo najti stalne oblike rekreacije, kar pa nam na žalost še ni uspelo. Mislili smo, da nam bodo obratna tekmovanja po ekonomskih enotah bolj izpopolnila osnovno rekreacijo, vendar se ta v prvem letu te organizacije ni tako razmahnila, kot smo pričakovali. Le nekateri obrati so se nekoliko potrudili v organizaciji obratnih tekmovanj, predvsem mehanski obrati, drugi pa so razen manjše dejavnosti ostali ob strani. Vzrokov za to je več. V nekaterih obratih ni bilo dovolj požrtvovalnih organizatorjev za panoge, ki so za rekreacijo zelo privlačne, npr. kegljanje, za katerega nam ni uspelo dobiti na razpolago kegljišča, ker je prezasedeno. Pohodi v naravo namesto izletov z avtobusi so v nekaterih obratih uspeli, v drugih tega niso pravilno razumeli ter so organizirali le nočne veselice, ne pa razvedrila, združenega z izletom v naravo.

Pri organizaciji medobratnih tekmovanj je treba omeniti zopet uspelo tekmovanje v nogometu ter deloma v atletiki, medtem ko je tekmovanje v kegljanju še izostalo, kar mislim, da bomo z zgraditvijo še dveh stez na istem kegljišču odpravili.

Poleg tekmovanja v okviru samega podjetja smo se udeležili še mnogih športnih srečanj med različnimi kolektivi, kakor tudi vseh prvenstev v okviru občinskega in okrajnega sindikalnega tekmovanja.

Med najkvalitetnejše prireditve v tem letu, katerih smo se udeležili, spadajo letne in zimske metalurške igre, kjer nastopajo podjetja črne in barvne metalurgije iz vse države.

Pri letnih metalurških igrah smo v skupnem plasmaju dosegli kar dobro drugo mesto za kolektivom železarne Jesenice.

V zimskih igrah smo svoj uspeh v smučarskih disciplinah v lanskem letu ponovili in zasedli prvo mesto ter tako osvojili prehodni pokal v trajno last.

V celokupnem plasmaju pa smo dosegli drugo mesto za železarno Zenico in pred železarno Jesenice.

Posebej moram omeniti uspeh naših mladih smučarjev tekačev, ki so imeli v tekih na 12 km in v štafeti 3 × 8 km kar 24 točk prednosti pred favoritom železarno Jese-

nice. V raznih obratnih, medobratnih ter drugih tekmovanjih je sodelovalo kar čez 1000 članov kolektiva, ki so vsi izrazili željo po stalni obliki rekreacije, kar bo brez dvoma terjalo veliko dela našega športnega referenta ter vseh športnih delavcev našega kolektiva.

S pravilno športno rekreacijo znižujemo naš nezgodni element, krepimo naše telo ter zvišujemo storilnost dela, zato želim vsem športnim delavcem obilo uspeha pri razvijanju naše športne rekreacije na eni strani ter kvalitetnega športa na drugi strani pri naših mlajših članih kolektiva.

O vprašanju oddiha članov kolektiva je diskutiral Ivan Močnik, predsednik odbora za oddih pri sindikalni organizaciji železarne Ravne. Kakor vsako leto smo tudi lani izvolili petčlanski odbor za oddih pri tovarniškem odboru sindikata železarne Ravne.

Na prvi seji se je odbor konstituiral in izdelal program dela za leto 1962.

1. Kako urediti počitniški dom v Portorožu za nemoteno poslovanje in kakšen naj bo način vpisovanja članov kolektiva. Sklep je bil, da imajo prednost tisti, ki še niso letovali v počitniškem domu v Portorožu.

2. Plan dela glede letovanja naših sodelavcev po drugih domovih.

3. Sodelovanje članov odbora z drugimi sindikalnimi organizacijami.

4. Povezava v administrativnem poslovanju med avtopodjetjem »Ljubljana transport« in odborom za oddih zaradi prevozov dopustnikov v počitniške domove.

Kakor je rečeno, je odbor za oddih na svoji prvi seji sklenil, da imajo prvo pravico vpisovanja za letovanje v našem počitniškem domu v Portorožu člani kolektiva, ki še niso tam letovali, in to tisti, ki imajo najmanj 5 let delovnega staža, nato šele ostali člani kolektiva.

Moram pa poudariti, da v lanskem letu ni bilo takšnega navala za letovanje v našem počitniškem domu kakor prejšnja leta. To pa zaradi tega, ker je večina članov kolektiva preživela dopust vsak po svoji želji.

Po našem predlogu bi se morala sezona v Portorožu pričeti 5. maja, kar bi se šlo v predsezono, ki naj bi trajala do 15. junija. Sezonski čas pa se je določil od 15. junija do 1. septembra.

Moram pa poudariti, da s tem nismo uspeli kakor prejšnja leta. Vzrokov je več. Prejšnja leta smo v predsezoni pošiljali sodelavce našega kolektiva na brezplačni dopust v naš počitniški dom, lani pa je to odpadlo zaradi uvedbe regresa sodelavcem, ki so uporabili svoj letni dopust neprekinjeno 10 oziroma 6 dni. Zato se je v letu 1962 začelo redno letovanje v našem počitniškem domu šele 16. junija, kar pa je za naš dom nerentabilno.

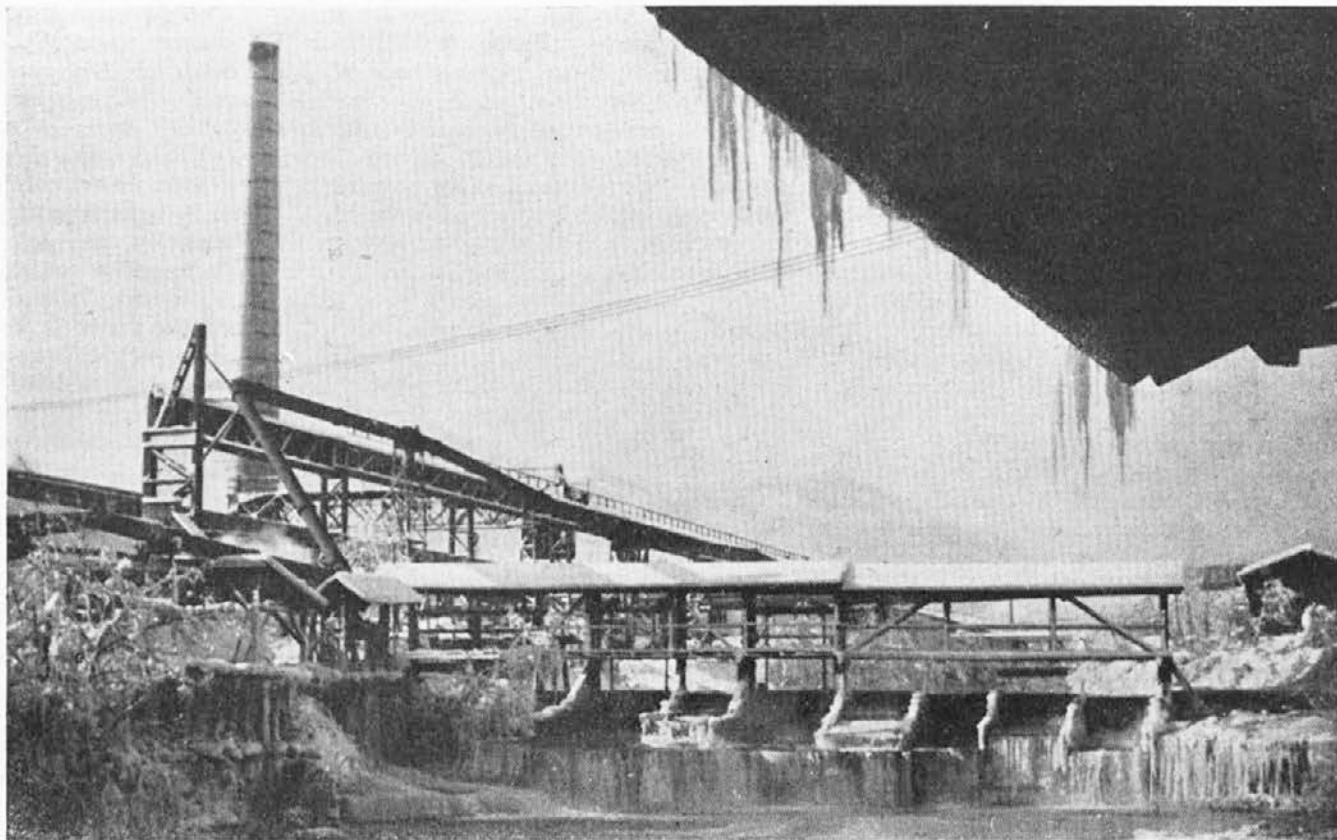
Naš odbor je poslal razpis na druge sindikalne organizacije zaradi zamenjave letovanja v drugih počitniških domovih, vendar pa na žalost razen enega ni bilo odziva.

Odbor za oddih se je tudi takoj povezal s transportnim podjetjem »Ljubljana transport«. Omenjeno podjetje je na naš predlog izdelalo plan prevozov ter tudi uvedlo redno progo Ravne-Pirana, tako da so naši člani pri tem prevozu izkoristili najhitrejši čas potovanja.

Po statistiki je v lanskem letu preživelo dopust ob morju skupno 518 sodelavcev.

Lani smo prirejali razne eno- ali dnevne izlete po Sloveniji ali v sosednje re-

Nekdanji jez na Meži.
Na tem mestu so
pred stoletji nastale
naše fuzine.
Sedaj jezu ni več,
kovačije
pa so večje in lepše

publike. Teh izletov si letos ozir. lansko leto nismo mogli privoščiti, ker naše podjetje nima več avtobusa v take namene. Zato smo v preteklem letu organizirali podobne izlete tako, da so posamezne sindikalne organizacije v železarni organizirale samostojne množične izlete v bližnje kraje naše občine. V ta namen se je res potrošilo nekaj denarnih sredstev in so nekateri člani negodovali. Mislim pa, da je prav, da se člani posameznih organizacij vsaj enkrat na leto skupno in masovno udeležijo izleta v naravo, saj je staro geslo »v naravo hitite, ko prost vam je čas«. Na kraju moram poudariti še to, da je lanska zasedba v Portorožu bila slaba, saj je v primerjavi z letom 1961 v 1962. letu letovalo v našem počitniškem domu 586 ljudi manj. S tem nastaja vprašanje, ali se izplača, da naš dom še nadalje obdržimo ali ne. Dom je bil zaseden samo 3 mesece, upravnika je pa treba plačevati za celih 12 mesecev, kakor tudi vse ostale dajatve. Zato je odbor za oddih mnenja, da se to vprašanje temeljito prouči in v tej zvezi apelira na upravo podjetja, da preveri vse omenjene pomanjkljivosti.

Če pogledamo našo plažo, pa vidimo, da se vedno bolj zožuje, saj je vedno več nesnage. Od ene strani naš stiska razširitev ladjedelnice, od druge pa uprava pomorske šole. Zato tudi v tem pogledu naprošamo upravo podjetja, da strokovno pregleda te reči in preveri, ali se izplača še kaj investirati ali pa, da se ta dom proda in se kupi drugega. Menimo, da bi bila zadnja rešitev še najboljša.

Iz tega kratkega poročila je razvidno, da je odbor za oddih pri tovarniškem odboru sindikata železarne Ravne izvršil v l. 1962 svoje delo v mejah možnosti in želi novemu odboru sindikata železarne Ravne kot odboru za oddih obilo uspehov in plodnega dela v bodočem letu.

V nadaljevanju svoje diskusije je tovariš Močnik poudaril predvsem to, da je iz prejšnje predračunske EE bilo ustvarjenih

več ODS, ki še niso vpeljani v svoje delo ter z njim še niso seznanjeni v zadostni meri. Komisije pri teh ODS še ne delajo tako, kot bi morale. Predvsem zato, ker so pri tem obratovodje premalo angažirani. Vsi sklepi pridejo vedno le na obratovodstva, ki pa jih odložijo v predal in jih tam puste. Naloga CDS je, da postavijo pred obratovodstva dejstvo, da so oni odgovorni za to, kako dela ODS. Nedejavnost komisij nastane zato, ker predsedniki teh komisij niso seznanjeni s problemi.

V svoji razpravi se je dotaknil še zaščitnih sredstev in njihove uporabe. Rekel je, naj bi zaščitna sredstva bila bolj kvalitetno izdelana. Navedel je konkreten primer čevljev za promet, ki so zelo slabo izdelani, tako da so v slabem vremenu delavci, ki jih nosijo, vsi premočeni.

O problemih topilnice je razpravljal Avgust Balant. Pravi, da so ti problemi sicer že bili izneseni, niso pa še našli pravega mesta.

Najprej se je dotaknil vprašanja odpraševanja v topilnici. Pred leti je v topilnici bila zgrajena naprava za odpraševanje 4 t el. peči, ki je zajemala premalo prahu. Te naprave so se podrle. Čez nekaj časa pa je prišlo do ponovne gradnje takih naprav. Zakaj je prišlo do ponovne gradnje takih naprav? Zakaj se niso priskrbeli drugi, bolj ustrezajoči načrti? Odkod finančna sredstva za to? Nimajo niti ene odgovarjajoče naprave za odpraševanje. Priznanje se daje prizadevanju HTV, toda treba je delavca zaščititi tudi od znotraj, ne samo od zunaj. Navedel je primer sodelavca, ki je zbolel v njihovem obratu. Nastaja vprašanje, kje je zdaj tega zaposliti, katera EE ga bo vzela, ker vse EE želijo imeti v svojih obratih zaposlene le zdrave ljudi.

Menil je, da pri vseh teh problemih ne more ostati še nadalje samo pri diskusiji, ampak bo potrebno tudi nekaj storiti.

Zgradila se je 25-tonska peč, katere so vsi veseli. Nihče pa se pri gradnji te peči ni

spomnil na to, kakšen bo dovoz starega železa in drugih surovin. Sedaj imajo narejeno tako, da lahko samo polovico voza stehtajo enkrat in ločeno drugo polovico, pri tem pa nikdar ne morejo točno ugotoviti količine vložka za peč. Tako pride do tega, da ga imajo včasih preveč, drugič pa spet premalo. Nadalje navaja problem hladilne vode. Zgrajeni bi morali biti poleg ostalega tudi odgovarjajoči rezervoarji za vodo.

Pri problemu tehtanja vložka je navedel to, ali ne bi bilo bolje, da bi se poprej kupila nova odgovarjajoča tehtnica za tehtanje vložka, ne pa žerjav, ki leži zdaj tam neuporaben. V svoji razpravi se je dotaknil še žerjava, ki je montiran med dvema hitrima žerjavoma, katerega delovanje je znatno bolj počasno in zdaj ta žerjav zavira delovanje še ostalih dveh. Pri nabavi takega žerjava bi se naj vprašalo za nasvet kakšnega mojstra.

Za žarilno peč, ki se je gradila, se je reklo, da bo ena izmed najboljših. Dimniki te peči so se zgradili na novo. Peč še do danes ne obratuje. Kdo daje tu sredstva?

Na koncu svoje diskusije se je dotaknil še dneva tedenskega počitka. Prosti niso niti en dan. Delavci so pripravljani delati, toda to delo se mora tudi plačati. So primeri, ko se govori: »Delavci v topilnici imajo take in take OD,« ne vidijo pa, da so delali vsako nedeljo, ko so bili ostali prosti.

Konferenco je pozdravil predstavnik železarne Jesenice. Dejal je, da v svoji razpravi nima namena razpravljati o naših problemih, vendar smatra, da so Ravenčani dosegli uspehe, ki so večji od njihovih. Želi še nadalje tako plodnega dela.

O vprašanju OD topilnice se je v razpravi oglašil še Jože Rus. Obrat topilnica nima nobenih časovnih rezerv za preseganje plana in povečanje proizvodnje jekla, kot so to imeli nekateri drugi obrati v železarni. Predvideni plani v posameznih EE so bili tako postavljeni, da so se lahko brez težav

presejali. Plačevanje po ceniku del je pokazalo, da se da v nekaterih drugih obratih mnogo več narediti kot prejšnja leta v istem času, torej se je lahko povečala produktivnost zaradi stimulatивnejšega nagrajevanja.

Podal je v kratkem analizo oziroma proizvodnjo zadnjih petih let na obstoječih agregatih.

V topilnici kapacitete agregatov in tehnološki postopek določajo proizvodnjo. Poleg teh činiteljev pa seveda tudi razni zastoji (oskrba z električno energijo, hladilno vodo, vložek, ozka grla pri prevozu vložka in stanje žerjavov).

Plan proizvodnje za leto 1963 je postavljen na 75.000 ton. Če hočemo to proizvodnjo ustvariti, moramo obratovati neprekinjeno, razen nedelje popoldan, brez večjih zastojev. Tako delo zahteva ogromno število nedeljskih nadur ter nočnega dodatka, kar vsa dosedanja leta ni bilo upoštevano pri razdelitvi sklada OD EE. Vedno se je samo prikazovalo povprečni osebni dohodek, ne glede na vloženo delo in vloženo število ur. Torej ni vseeno, ali ima delavec povprečni mesečni osebni dohodek z 208 urami ali pa z 240 urami enak, temveč moramo primerjati osebne dohodke iz osnovne 208 ur, vse nedeljske nadure ter nočne ure pa računati posebej in vsoto dodati skladu OD EE. O tem smo že izdelali predlog.

EE topilnice pričakuje, da bodo vsi organi delavskega samoupravljanja in politične organizacije upoštevale to upravičeno zahtevo, da se popravijo odnosi v notranji delitvi osebnih dohodkov v železarni Ravne.

Analiza desetmesečnega poslovanja leta 1962, ki jo je izdelal analitski oddelek, nam prikazuje, da se topilnica uvršča na šesto mesto na izplačano efektivno uro od vseh 14 EE. (Za celotno leto 1962 še nismo prejeli analiz OD.)

Kot vam je znano, je poleg kladivarne in valjarne eden najtežjih obratov prav topilnica. Poleg svojega fizičnega dela mora topilniški delavec delati v vročini in prahu. Zato naj bi bilo vsem razumljivo, da zaradi teh delovnih pogojev ne more imeti topilniški delavec manjših osebnih dohodkov na efektivno uro kot drugi obrati. Zato je nujno, da se vskladijo osebni dohodki med posameznimi obrati v korist topilnice.

Mogoče bo kdo od vas omenil: »Zakaj pa ne napravite več jekla na obstoječih agregatih med tednom, brez nedeljskega dela.« To je skoraj najbolj logično in mi vsi bi tako želeli. Toda iz agregata, ki proizvaja določeno količino jekla že vrsto let, z manjšimi izboljšavami in določenimi tehnološkimi postopki, ni mogoče iztisniti več jekla, kot ga je mogoče z rednim in kontinuiranim delom, da to ne bi škodovalo kvalitetni proizvodnji.

Rudolf Gerdej je v svoji razpravi obravnaval vprašanje valjarne. Rekel je, da je vesel nove valjarne, vendar že nastajajo problemi kadrov zanjo. Nadalje je dejal, da je iz izdelanega grafikona razvidno, kakšen porast je naredila v proizvodnji valjarne. Ne more in ne more pa razumeti, zakaj so pri OD tako nizko. Ne ve, iz kakšnih razlogov naj bi breme za kader nove valjarne morali nositi oni. Remonti v stari valjarni se ne obnesejo dobro, stvar, ki se popravlja, drži kvečjemu nekaj dni in je potem spet pokvarjena. Ljudi, ki delajo na teh remontih, bi se moralo pripraviti do tega, da bi remonte opravljali v redu. V valjarni niso dobili novih naprav in strojev. Od vsega so dobili samo en aparat, ki bi olajšal delo delavcev pri škarjah. Ta aparat so montirali pred osmimi meseci in so ga sedaj morali ponovno odstraniti, ker ni ustrezal. Navedel je tudi to, da je bilo v valjarni danes zjutraj pomanjkanje zraka — včeraj ni nihče iz energetskega oddelka javil, da danes ne bo zraka.

Kar je še važno v valjarni: nimajo rezervnih jermenov. Naj se zgodi, da bodo ti pokvarjeni in ni nadomestila, preden se naročijo novi, pa traja dalj časa. Zato bi jih bilo potrebno takoj naročiti in imeti v rezervi.

Dotaknil se je še problemov stanovanj delavcev valjarne ter dela stanovanjske komisije, ki ne dela tako, kot bi morala.

V imenu sindikalne organizacije je pozdravil konferenco zastopnik železarne Štore. Pohvalil je uspehe in želel, da bi odstranili še napake in da bo naše delo še plodnejše.

O problemih SP Doma železarjev pa je pred skupščino spregovorila predsednica Antonija Krivograd in to predvsem o težkočah Doma železarjev.

Dom železarjev je obračunska enota zase. Skupno je v obratu zaposlenih 40 delavcev in to 37 žensk in 3 moški. Delo je zahtevno in zahteva fizični napor vseh delavcev. Delavci Doma železarjev so plačani po učinku in od ustvarjenega čistega dohodka obrata. Odvisno je od vsakega posameznika, kako se trudi pri delu, zato so osebni dohodki različni. Najvišji osebni dohodek v preteklem letu je bil 49.769 din, najnižji 18.000 din, povprečje 23.000 din, najvišji in najnižji OD so v razmerju 1:2,7.

V letu 1962 je bil velik skok cen pri življenjskih artiklih, kar je prizadelo obrat, da so morali dvigniti prodajne cene.

Niso pa dvignili cen v taki višini, kot je bila splošna podražitev življenjskih predmetov. Težkoče imajo pri nabavi življenjskih potrebščin, da večkrat zmanjka enega ali drugega in s tem, ko to nastane, nastane takoj tudi podražitev ene in druge stvari, kar vse skupaj vpliva na poslovanje obrata.

— Največje težkoče povzročajo nestabilne cene na trgu. Abonenti so kritizirali dvig cen za dnevni obrok, ki je 310 din. Primorani so bili to upravičeno dvigniti od 290 na 310 din, kar je bilo nujno.

Trudijo se, da nabavljajo življenjske artikle po najnižjih cenah, ki so na trgu, in to kolikor je mogoče od direktnega proizvajalca, ki nudi najnižjo ceno. Precej stane godba vsako soboto in nedeljo. Prodajni izkupiček ni tako visok, da bi kril stroške godbe in strežnega osebja. Kolektiv je že večkrat razpravljal, ali naj godbo ob sobotah in nedeljah ukine. Toda na priporočilo drugih forumov tega niso storili predvsem zato, da se nudi razvedrilo krajanom.

Potrebno je, da spregovorimo o odnosih med gostom in strežnim osebjem. Vsekakor bi se strežno osebje moralo bolj potruditi, da gosta čimbolj kulturno postreže in zadovolji njegove želje, kar pa seveda ni vsakokrat tako, kot si mi vsi želimo. Upravičena je večkrat kritika gosta, da mora dalj časa čakati na postrežbo ali da ni postrežen tako, kot si želi.

Toda večkrat so kritike in odnosi posameznih gostov proti strežnemu osebju nepravilni. Nekateri gosti nimajo čuta do skupne lastnine in jim je v veselje, da razbijajo steklenino in druge naprave v domu, kar povzroča visoke stroške podjetju in nam vsem. Le malokateri gost prizna krivdo, da je povzročil škodo. S sodelovanjem gostov in strežnega osebja bi razni nevšečni problemi, ki kdaj nastanejo, lahko odpadli.

Obratni delavski svet se redno sestaja in rešuje tekoče probleme obrata. Članom ODS je potrebna pomoč glede delavskega samoupravljanja.

Sindikalna podružnica obrata ni opravljala naloge, kot bi jo morala, in to zaradi tega, ker so se funkcionarji stalno menjavali. Zadnje štiri mesece so bili celo brez predsednika sindikata in je to vsekakor vplivalo na razne odnose v kolektivu. Odnosi med člani kolektiva niso najboljši, ker nekateri zahtevajo samo pravice, dolžnosti do kolektiva pa ne čutijo. Sedanji odbor SP se bo moral potruditi, da dvigne čut odgovornosti in dolžnosti pri članih kolektiva do podjetja.

Upajo, da bodo od tovarniškega odbora sindikata železarne Ravne prejeli v bodoče večjo pomoč v nasvetih organizacijskega vprašanja in delavskega samoupravljanja.

Direktor železarne Ravne Gregor Klančnik je dejal, da lahko ugotovimo, da je današnja skupščina sindikalne organizacije drugačna od dosedanjih. Probleme se ostreje postavlja, prav tako je tudi diskusija ostrejša. Edino tako je pravilno, da se k reševanju problemov pristopi na tak način. Pravilno je to, da se analizira pomanjkljivosti — saj so uspehi tudi bili, to vemo. Tovariš predsednik je nakazal smernice za nadaljnje delo sindikalne organizacije, pri vsem tem pa analiziral vse dosedanje slabosti, ki so se nam pojavljale glede naših pravilnikov, dotaknil se je izdelave statuta, na čemer dosedaj zares nismo še dosti storili in bilo bi prav, da se k temu čimprej pristopi. Pri nas se uveljavlja delavsko samoupravljanje, vendar mi za to nimamo nobenih vzgledov, kajti to je edinstven primer na svetu in nimamo zato nobenih predpisanih pravil niti izkušenj ne z vzhoda niti z zahoda. Šele takrat, ko bomo delav-

»... Pri vsem tem pa nam za doseganje večjega dohodka, ki je edini pogoj za nadaljnjo rast tovarne in našega standarda sploh, ne preostane drugega kot še boljše delo, ki naj bi bilo izraženo z večjo produktivnostjo pri izpolnjeni tehnologiji proizvodnje, z ekonomičnejšo porabo surovin, energije in delovne sile, skratka, z znižanjem poslovnih stroškov, v katerih še obstajajo določene rezerve.

S prizadevanjem nas vseh bomo to lahko dosegli in spet pokazali, da je kolektiv železarne Ravne dober gospodar.«

(Iz poročila predsednika sindikata)

sko samoupravljanje približali slehernemu našemu delavcu, da se bo čutil odgovornega za svoje delo in imel čut odgovornosti do proizvodjalnih sredstev, ko mu ne bo vseeno, kako se bodo delili skladi in ustvarjena sredstva, bomo lahko govorili o delavskem samoupravljanju.

Podjetje je razdeljeno na EE. Res je, da vsi pokazatelji, s katerimi operirajo EE, še niso čisto konkretni, temveč le približni. Delno zaradi tega, ker nimamo še za vse pravih merilnih instrumentov, da bi lahko vse stvari točno obračunavali, delno pa zaradi zunanjih vplivov. Dejstvo pa je, da se EE niti teh pokazateljev, ki jih imajo na razpolago, ne poslužujejo v dovoljni meri in da je prav, kot je navedeno tudi v poročilu, posluževati se v večjih primerih raznih analiz tako glede gibanja OD kakor tudi stroškov poslovanja.

Popolnoma se je strinjal z razpravo, da so obratovodstvo in vodilni ljudje najbolj odgovorni za prikazovanje in tolmačenje raznih pomanjkljivosti. Ugotovitev skupščine je, da je premalo sodelovanja med obratovodstvom in sindikalnim vodstvom. Vsak vodilni človek v podjetju bi moral dati vsako leto svoj prispevek k izboljšanju proizvodnje v obliki študije tako za področje gospodarjenja kot političnega stanja v obratu. Izgovori, da za to ni časa, so neuteemeljeni in se celo lahko postavlja vprašanje, ali je človek, ki ni v stanju izdelati pismene študije, lahko na takem vodilnem mestu.

Pri sedanjem našem gospodarjenju vedno bolj začenja veljati zakon ekonomike in mi se moramo resno spoprijeti z vsemi slabostmi, da bomo lahko nastopali kot enakopravni partnerji na našem tržišču. Vprašanje izvoza ni samo vprašanje dotoka deviz, temveč najboljše zdravilo za odpravo vseh tehnoloških slabosti. Kajti ko se uveljavljamo na zunanjem trgu, kljub temu, da nastopamo v neenakih pogojih v primerjavi z zunanjimi partnerji, smo prisiljeni dati osnovni poudarek na kvaliteto in seveda tudi na ceno. Če hočemo doseči to, moramo vsekakor delati na zniževanju stroškov poslovanja, držati se rokov kakor tudi kvalitete.

Za primer je navedel 9 kom. rezkarjev, ki jih je prevzemalec pri naši končni odpremi še enkrat pregledal in v celoti zavrnil, in poudarja, da če bi bilo to poslano na naš notranji trg, bi bilo verjetno odposlano in pozneje reklamirano ali pa niti ne, pač pa bi padla slaba luč na renome našega podjetja.

Izvozu moramo dajati prednost, ker se moramo zavedati, da bomo s čim večjim izvozom ne samo izboljšali kvaliteto proizvodnje, temveč odpravili vse slabosti in dvignili renome našega podjetja. Danes še govorimo, da so cene za iste artikule na našem notranjem tržišču višje od inozemskih. To le zato, ker imamo precej carinskih predpisov, vendar bo tudi to trajalo samo še nekaj časa. Če bomo hoteli mi prodajati drugod, bomo morali tudi drugim omogočiti, da bodo prodajali pri nas. Vprašanje tako visokih carin je za zdaj še nujno, zato ker so posamezne surovine in reprodukcijski materiali pri nas dražji kot drugod in zato bo prvo treba vskladiti te odnose, ki danes v veliki meri povzročajo, da so posamezni proizvodi pri nas dosti dražji kot uvoženi. Strinjal se je s pripombo o nepra-

Cesarjeva skupina letošnjih smučarskih vadb

vilnosti odvajanja izrednega dohodka, vendar je poudaril, da bo to drugo leto verjetno drugače, da moramo biti strpni, ker se to čez noč ne da odpraviti. V nadaljnji razpravi se je dotaknil naše investicijske izgradnje, češ da današnji sistem kreditiranja še ni odraz današnjega socialističnega gospodarstva. Nikjer ni rečeno, da bo kredit dobila tista gospodarska organizacija, ki postavi najbolj ugodne pogoje, ali pa tista, ki ima najboljšo možnost za odplačevanje kreditov, temveč se neredko zgodi, da kredit dobi tisti, ki ima več poznanstev ali zvez. Tudi za nadaljnji investicijski program ne moremo dati jasnih pogledov, ker ne vemo, kakšni krediti nam bodo odobreni; tako včasih prihajamo v objektivne težave pri izdelavi planov, kajti če smo preveč optimistični, se nam lahko zgodi, da planov ne dosežemo, če pa so plani prenizki, potem zopet nastaja vprašanje, zakaj smo jih tako postavili. Prav je, da pridejo čimbolj do izraza glasovi kolektiva, ker se pač navadno takrat hitreje rešuje in ukrepa. Res je tudi, da so vsi naši plani postavljeni, tako da se je treba za njihovo izvršitev boriti in vložiti vse sile. Tov. Balant je izrekel kritiko na investicijsko gradnjo, predvsem vprašanje ventilatorjev, ki so problem ne samo pri nas, ampak v vsem svetu — vprašanje hladilnih jam, žerjava itd. Res je, da nastaja vprašanje hladilne vode, ki bo v bližnji bodočnosti rešeno. V perspektivi je izgradnja kanala s Prevalj do Raven in pozneje z dograditvijo našega bazena pri gimnaziji. Kritiko na račun žerjava moramo sprejeti mi, ker so ga naročili naši ljudje in je bil izveden po naročilu.

V nadaljnji diskusiji se je direktor dotaknil še vprašanja OD po posameznih EE in navedel, da je bilo težko predvideti, da bodo OD po posameznih EE tako različni, kajti dejstvo je, da je tudi izvajanje plana za posamezne EE različno. Objektivno je potrebno oceniti posamezne slabosti, ki se porajajo, in skušati sporazumno pomanjkljivosti odpraviti. Jasno je, da so pri odrejanju globalov nastajale napake in je v bodoče potrebno urediti globale tako, da

bo to odraz dela EE, kar do sedaj ni bilo vselej v polni meri. Na koncu je želel sindikalni organizaciji še nadaljnjih uspehov in dejal, če bo uspešno delo sindikalne organizacije, bo uspešno tudi celotno podjetje.

Konferenco je pozdravil v imenu okrajnega sindikalnega sveta Maribor in republiškega odbora Vinko Fink. Rekel je, da sta samo poročilo in tako korajžna diskusija pokazala, da je treba o problemih glasno govoriti. Naša želja je, da bodo sklepi, ki bodo sprejeti, predani vsem. Na kraju je želel še toliko korajže vnaprej pri reševanju problemov.

Ker se k razpravi ni nihče več prijavil, je delovni predsednik zaključil razpravo.

VOLITVE

Predsednik kandidacijske komisije Albin Kaker je podal konferenci predlog za nov tovarniški in nadzorni odbor. Predlog je bil v celoti sprejet.

Volitve so bile tajne in je volilo 93 delegatov.

V nov tovarniški in nadzorni odbor so bili izvoljeni naslednji sodelavci:

1. Ivan Dobnik
2. Rudolf Gerdej
3. Inž. Jože Geršak
4. Pavle Goltnik
5. Dominik Jelen
6. Alojz Janežič
7. Viktor Kastelic
8. Ivan Kuzman
9. Antonija Krivograd
10. Ivo Kohlenbrand
11. Franc Košak
12. Alojz Lasnik
13. Otmar Leš
14. Anica Novak
15. Miha Ošlak
16. Jože Prašnički
17. Jože Rus
18. Avgust Razgoršek
19. Janez Žnidar

Nadzorni odbor:

1. Božo Radivojevič
2. Andrej Plohl
3. Rudi Krebs

Potem so bili izvoljeni še delegati za obdinsko sindikalno konferenco, in sicer:

1. Rudolf Gerdej
2. Anica Rezar
3. Ivan Vrabič
4. Rudi Orešnik
5. Viktor Jeseničnik
6. Ivan Dobnik
7. Avgust Marin
8. Polde Čič
9. Milan Tušek
10. Rudi Krajnc
11. Franc Košak
12. Milojko Milenkovič
13. Andrej Plohl
14. Tone Širnik
15. Tomo Rasič
16. Angelca Močnik
17. Avgust Balant
18. Oto Hafner
19. Alojz Janežič
20. Inž. Marija Cvitanič
21. Matevž Osojnik
22. Inž. Ferdo Medl
23. Jože Delalut
24. Jože Resnik
25. Viktor Kastelic
26. Ivo Kohlenbrand
27. Franc Kešpret
28. Miha Ošlak
29. Ivan Virant
30. Franc Hrastnik
31. Roman Kogelnik
32. Ivan Zupan
33. Božo Radivojevič

SKLEPI

Komisija za sestavo sklepov, izvoljena na skupščini, je na osnovi podanega poročila in razprave na poročila izdelala naslednje zaključke za nadaljnje delo sindikalne organizacije železarne Ravne:

1. V cilju čimbolj aktivnega vključevanja sindikalnih podružnic in cele organizacije za odpravo vseh notranjih slabosti glede delovanja organov upravljanja, procesa proizvodnje kakor tudi izpopolnjevanja ideološkega nivoja naših članov mora tovarniški odbor nenehno spremljati delo podružnic in jim pomagati, da bodo v celoti izvedle zaupano jim nalogo.

2. Tovarniški odbor mora s pokazatelji in analizami nenehno spremljati proces proizvodnje za celo podjetje — za posamezna obdobja o tem seznanjati celotno članstvo kolektiva preko plenumov, ki naj bodo vsake tri mesece.

3. Predlagati organom upravljanja, da ob razdelitvi dohodka, zlasti onega dela, ki je namenjen za sklad skupne uporabe, upošteva potrebe kolektiva za družbeno-politično in kulturno-prosvetno dejavnost ter šport in rekreacijo.

4. Delati na izboljšanju in eventualnih dopolnitvah obstoječega pravilnika delitve osebnih dohodkov, upoštevajoč načela in splošna merila za delitev čistega dohodka, tako da bodo ugotovljeni osebni dohodki odvisni samo od gospodarjenja.

5. Podružnicam se predlaga, da mesečno zasledujejo gibanje proizvodnje, osebnih

dohodkov, delovne odnose — za razprave pa je treba pravočasno priskrbeti analize in pokazatelje. Podružnice naj predvsem apelirajo na organe upravljanja, da se bodo ta vprašanja obravnavala na ODS. — Komisije, ki so izvoljene pri organih upravljanja kot podružnicah, morajo najti svoje področje dela.

6. Organe upravljanja podjetja se opozori, da naj komisija, ki je imenovana za izdelavo statuta podjetja, čimprej izdelava osnutek statuta. UO naj sedanj sestav komisije pregleda in jo po potrebi razširi, tako da bi osnutek statuta lahko pravočasno dali v razpravo kolektivu.

7. Predlaga se CDS podjetja, da na enem od prvih zasedanj razpravlja o vprašanju delovne in tehnološke discipline, predvsem o polnem izkoriščanju delovnega časa in nadur.

8. Opozori se upravo podjetja, da se pri nabavi strojne opreme istočasno nabavlja tudi potrebna zaščitna varnostna oprema, zlasti pa je potrebno forsirati delo na odpravevalnih napravah v čistilnici in topilnici. Več poudarka je treba dati v bodoče na racionalnost nabave in trošenja sredstev HTV.

9. Podružnice naj tudi v bodoče posvetijo pozornost rekreativni dejavnosti naših članov kolektiva, predvsem delati na množičnem udeleževanju tistih panog, ki so za večino sprejemljive. Oddihu ali pravilni uporabi rednega letnega dopusta je delati na tem, da bodo člani kolektiva uporabljali dopust čimbolj strnjeno ali v dveh različnih obdobjih. — UO železarne se predlaga, da se v letošnjem letu pred sezono reši vprašanje počitniškega doma v Porto-rožu.

10. Za čim uspešnejše uveljavljanje organov upravljanja — organizirati seminarje pri našem izobraževalnem centru, na katerih bi se članom posredovale osnove ekonomskega sistema FSRJ.

11. Delati naprej na izboljšanju sistema informiranja (obveščanja) članov kolektiva o rezultatih gospodarjenja in delovanja

ostalih organizacij v podjetju. — Za čimprejšnjo realizacijo sklepa predlagati UO, da imenuje za informacije primerno komisijo.

12. Do konca meseca aprila izvesti dopolnilne volitve v organe upravljanja. Predhodno pripraviti gradivo in predložiti kandidate.

13. Organom upravljanja se predlaga, da se kadrovska služba dopolni tako, da bo lahko uspešno vršila profiliranje in planiranje kadrov. Pri izobraževanju pa dati večji poudarek družbeno-ekonomski vzgoji slušateljev.

Organizacijsko področje

14. Predloge in pripombe nadzornega odbora na prvi seji tovarniškega odbora oživetiti in ostvariti.

15. S predsedniki podružnic do konca marca izvesti dvodnevni seminar in jih seznaniti z nalogami sindikata v našem kolektivu.

16. Nadzorni odbor pri tovarniškem odboru izvede posvet z vsemi predsedniki nadzornih odborov podružnic.

17. Z vsemi blagajniki se izvede seminar za etnotno vodenje blagajniškega poslovanja.

Medtem se je sindikalni odbor železarne tudi že interno formiral, in sicer:

za predsednika tovarniškega odbora je ponovno izvoljen Miha Ošlak, prav tako ponovno tudi Ivo Kohlenbrand za tajnika in Viktor Kastelic za blagajnika.

Za predsednike posameznih komisij so bili izvoljeni:

Janez Žnidar — komisija za samoupravljanje in gospodarjenje,

Oto Leš — komisija za rekreacijo in oddih,

Rudolf Gerdej — komisija za HTV in socialno skrbstvo,

Jože inž. Geršak — komisija za izobraževanje in kulturo ter

Franc Košak — komisija za prošnje in pritožbe

»Delavska enotnost« o našem sindikalnem zboru

Objavo »Delavske enotnosti« (št. 7 z dne 23. II. 1963) povzemamo kar dobesedno. Čeprav gre ta list v večino delavskih domov tudi na Ravnah, naj njegova opredelitev še naprej utemeljuje, opozarja in svetuje tudi v našem domačem listu.

Takole piše:

»Razmišljanje na občnem zboru sindikata ravnških železarjev. Neposredno upravljanje pomeni odgovornost vseh za gospodarjenje. Pravimo, da je poročilo lahko najboljši usmerjevalec za poglavitno razpravo, na kateremkoli zborovanju, sestanku ali občnem zboru. In če s tega zornega kota ocenjujemo razpravo, predloge in stališča, ki so vznikla na občnem zboru sindikata ravnških železarjev, potem velja reči najprej nekaj besed o poročilu samem. To je pravzaprav preozek naslov za vse tisto, kar je predsednik to-

varniškega odbora prebral o delu sindikalne organizacije za minulo leto v skopuri. Bolje bi bilo, če bi prebrane besede označili takole: To je bilo zrelo slabosti, nalog in stališč sindikata, stališč, ki jih seveda ne bo mogla uveljaviti sindikalna organizacija sama, kajti to ni niti v njeni moči in ne v njeni pristojnosti, temveč čemur bodo morali (pa najsi se te besede izogibamo kakorkoli) prisluhniti tako samoupravni organi, upravno operativno vodstvo, sodelavci strokovnih služb, skratka kar naj uresničijo kolektiv kot celota.

Žal prepogostokrat doslej smo lahko poslušali na občnih zborih poročila, ki so najprej obravnavala vso zunanjo in vso notranjo politiko, vsa dogajanja v našem gospodarskem življenju in šele potem po nekakšnem klasičnem zaporedju, kaj vse so v kolektivu dosegli. Toda kritičnih pripomb, predlogov, predvsem pa stališč sin-

dikalne organizacije do perečih problemov ponajvečkrat ni bilo. Nasprotno temu pa je prav metoda, ki jo je ubral tovarniški odbor sindikata ravnskih železarjev.

»Ne moremo trditi, da so odpravljene vse administrativne vezi, vsi zunanji vplivi na gospodarjenje, toda kljub temu ne smemo in ne moremo zanemariti nekaterih slabosti pri nas samih zato, da kolektiv ne izgublja časa v razpravah za odstranjanje zunanjih vplivov brez temeljitih analiz notranjega stanja, ki naj odkrivajo in nam dajejo možnosti za smotrno gospodarjenje... Samo tedaj, če bomo temeljito poznali vse naše notranje slabosti na kateremkoli področju, bomo lahko odstranjevali vse napake, ki so se pojavljale do sedaj in zaradi katerih nas je največkrat bolela glava.«

Ta, v začetku izrečena misel, je bila hkrati poziv na kritično razpravo o delu in življenju kolektiva in odgovor na vprašanje, zakaj tako kritična analiza do slabosti, ki so se pojavljale na različnih področjih.

Osrednji samoupravni organ v podjetju (CDS in UO) je imel v minulemu letu zadovoljivo število sej, toda, ali je bilo bistvo razprav vselej zadovoljivo. Ne, to je bil odgovor. Dogajalo se je — in to prepogostokrat — da je več ali manj vsak član v osrednjem samoupravnem organu zastopal stališče svoje ekonomske enote, zagovarjal interese tistega področja, na katerem je delal. Tako je bilo tudi v komisijah. In dogajalo se je, da so obratni delavski sveti le prerediteljno razpravljali o problemih svojega območja, oziroma prepogostokrat razpravljali le o delitvi osebnega dohodka, manj ali skoraj nič pa o oblikovanju dohodka, o organizaciji dela, o izkoriščanju notranjih rezerv, skratka o vsem tistem, kar naj prinese kolektivu več denarja in drugačno vzdušje.

V vseh razpravah, tako je bilo rečeno, in tudi ob sprejemanju plana za letošnje leto, je bilo mnogo bolj važno formiranje osebnih dohodkov kot pa vprašanje naročil, operativnih planov, priprave dela itd. Sindikalna organizacija kot celota in samoupravni organi so bili do takšnih napak ravnodušni, čeprav izkušnje govore, da je potrebno dnevno spremljanje planskih nalog, da so potrebni ukrepi samoupravnih organov, če niso na razpolago razne analize o gibanju stroškov, o vzrokih zanje, če so očitne anomalije v delitvi dohodka in v organizaciji dela itd.

Samoupravni organi v ekonomskih enotah oziroma obratih, je bilo opozorjeno na občnem zboru, so na primer uveljavljali zelo različne kriterije glede kršitve delovne discipline. Obratni delavski sveti ekonomskih enot valjarne in topilnice so kaznovali vsak izostanek od nedeljskega nadurnega dela s tem, da je kršilec izgubil 10 % osebnega dohodka, če pa je izostal tri nedelje z dela, je bil še huje prizadet pri delitvi osebnega dohodka. In podobno je bilo v ekonomski enoti gradbenega remonta in različni so bili kriteriji pri delitvi osebnega dohodka uslužbencev.

Kakšno je bilo stališče sindikata do tako različnih kriterijev samoupravnih organov na minulemu občnem zboru?

»Ukrepi, ki so jih uveljavili obratni delavski sveti, če je nekdo zamujal nedeljsko

delo, so na osnovi sklepov samoupravnega organa sicer zakoniti (?), vendar, kdo naj da prizadetim odgovor, da niso upravičeni na en dan tedenskega počitka, kajti pogosti so primeri, ko posamezni delavci po ves mesec ali pa tudi dva nimajo niti enega samega prostega dne. Tovarniški odbor se zaveda, da odprava nadur v celoti ni mogoča. Potrebno pa bo razmišljati, ali ne bi bilo mogoče z boljšo organizacijo dela in razporeditvijo ljudi, zmanjšati nadurno delo, kajti to ni tako poceni, kot si nekateri zamišljajo...«

Stališče sindikata je bilo jasno izrečeno: delavec pri stroju, v topilnici ali valjarni, kjerkoli pač dela, ni kolešček stroja, temveč živo bitje. Človek je, ki potrebuje počitek, ki potrebuje čas za svoje osebno življenje, za družbeno udejstvovanje, za svoje strokovno in družbeno ekonomsko izobraževanje.

»Zelo radi se jezimo, če nam ljudje postavljajo posamezna vprašanja, ali pa če niso na tekočem z dogodki, ki so za nekatere ljudi popolnoma jasni. Premalo razmišljamo o tem, kako ljudem omogočiti, da se bodo s tekočo problematiko spoznavali takrat, ko jim to dopušča čas (in če je nekdo dva meseca zaporedoma dan za dnem v topilnici, ali lahko govorimo o njegovem prostem času?). Predlagamo, da pri organih upravljanja in vodstvu podjetja čimprej osnujemo organ, ki bo načrtno, programsko usmerjal strokovno in ekonomsko politično izobraževanje...«

Ob kritični analizi do posameznih problemov in slabosti na različnih področjih, ki je izzvenela, da pomeni neposredno upravljanje odgovornost vseh za gospodarjenje, se ni moč čuditi tudi kritični obravnavi in zavzemanju stališč sindikata do nekaterih zunanjih vzrokov za slabše gospodarske uspehe, kot pa bi lahko bili doseženi.

»Čeprav je bilo odobreno posojilo iz sredstev splošnega investicijskega sklada za rekonstrukcijo, v minulemu letu vendarle še ni prišlo do podpisa kreditne pogodbe z Jugoslovansko investicijsko banko za nadaljnje financiranje pričete rekonstrukcije. Ker smo pri analiziranju izvršitve planskih obveznosti na sestankih tovarniškega odbora in plenimih sindikata večkrat precej ostro obravnavali vzroke, zaradi katerih ni prišlo do realizacije obljub, bi bilo v bodoče potrebno povabiti pred kolektiv odgovorne osebe iz pristojnih forumov, da nam tako zavlačevanje pojasnijo. Ne moremo razumeti, da ni nihče odgovoren za to, če nekaj milijardna vrednost proizvodnje, ki bi lahko šla pravočasno oziroma brez težav ob predvidenem roku v obratovanje, kasni pol leta, vse leto ali pa tudi več...«

Takšno stališče o odgovornosti na vsej ravni torej je zavzel sindikat zato, ker je menil, da manjše izpolnitve plana v minulemu letu, kot je bila, ni moč pripisati slabšemu izkoriščanju razpoložljivih zmogljivosti, temveč zakasnitvi del pri rekonstrukciji. To je namreč oviralo izpolnjevanje plana investicij v minulemu letu in s tem pravočasno aktiviranje novih zmogljivosti, ki so bile v minulemu poslovnem planu že upoštevane.

Peter Dornik

UBITA MLADOST

Da, tudi take prispevke dobimo. Čeprav ni tak program, povest našega »gornjega« vratarja v celoti objavljamo. Spomin je na trde dni, na svoj pogum in na žrtve odpora.

Rojen sem 2. marca 1914. leta na Ravnah na Koroškem. Naša družina je štela devet članov. Poleg očeta in matere nas je bilo torej še sedem otrok. Stanovali smo pod gradom. V tistih časih železarna še ni bila tako razvita in obsežna, kot je sedaj, zato je bilo tu okoli tudi precej več njiv in travnikov.

Skoraj vsaka družina je redila koze in svinje.

Trpin in avtor te povesti

Ko sem bil dovolj star, sem začel obiskovati šolo. Po šoli pa sem preko celega leta v pozno jesen pasel koze. Tam, kjer so zdaj mehanična delavnica, čistilnica in drugi obrati, je bil prej travnik ali njiva, last železarne. Ob Meži, kjer je zdaj kotlarna, pa je raslo grmovje. Tod sem pasel koze — enkrat na levem, drugič na desnem bregu. Tam, kjer je zdaj betonski most med mehanično delavnico in kotlarno, je bila prej lesena brv. Ko je voda narasla, je to brv skoraj vedno odneslo, in tako nisem mogel koz drugače spraviti čez Mežo kot pa kar čez vodo. Bil sem vedno bos kot takrat skoraj vsi otroci in pri prehodu čez Mežo po vodi sem se prehladil.

1923. leta, ko sem bil star devet let, sem prvič občutil bolečine v stopalu. Nato sem šel v bolnišnico v Slovenj Gradec. Bolezen je postala resna in vsako leto se mi je zdravje poslabšalo. Imel sem kostno tuberkulozo. Dobil sem razne vrste zdravil od takratnega zdravnika dr. Erata. Nič ni pomagalo. Bolezen se je razvila po vsem telesu tako, da sem imel kar petinštirideset ran, od tega samo na eni nogi devetindvajset. Zdravnik dr. Erat je že obupal nad menoj, ker pač nobeno zdravilo ni pomagalo. Na Ravnah so bili takrat za isto boleznijo bolni še trije moji tovariši in vsi trije so od te boleznijo kmalu umrli. Imel sem bratranca, ki je bil v službi pri grafu Thurnu na gradu Ravne. Ta bratranec pa je imel poznanstvo v sosednji Avstriji v Pliberku. Tam je nekdo imel isto bolezen kot jaz. Mojemu bratu so svetovali, s čim naj se zdravim in kakšna zdravila naj jemljem. Bratranec je nabavil zdravila v pliberski lekarni. Ko sem začel jemati ta zdravila, sem se počutil vedno bolje, rane so se zacelile, le koleno je ostalo suho.

Moj brat Matevž in Prežihov Voranc sta bila dobra prijatelja in tako je Voranc večkrat prišel k nam, saj je stanoval kar nekeje v bližini, ravno tako pod gradom. Nekega dne je vprašal Voranc, kako je kaj neki z mojo boleznijo. Starši so mu povedali, da je boljše, le da je noga ostala suha in da ni v redu. Prežihov Voranc je večkrat zahajal v Ljubljano, kjer je imel razne znanke, med njimi tudi nekega zdravnika. Z njim se je posvetoval o moji boleznijo. Rekli so mu, da mi lahko pomagajo le, če dovolim, da mi amputirajo nogo. Ko se je Voranc zopet vrnil, je prišel k nam in povedal mojim staršem, kaj mu je povedal tisti zdravnik v Ljubljani. S starši so se posvetovali, vprašali pa so tudi mene, če pristanem, da mi vzamejo nogo. Takrat sem bil star petnajst let, kljub temu sem imel dovolj poguma, da sem se odločil za amputacijo noge.

Čez nekaj dni, to je bilo 8. februarja 1930. leta, sva se z Vorancem napolila v Ljubljano

Literarni večer za Prežihov spomin

Od začetka je ravenska Svoboda prirajala vsako leto proslave za obletnico Prežihove smrti. Na prevaljsko spodbudo so se v ta proslavljanja vključila še šolska tekmovanja za Prežihovo značko. Potem smo začeli vabiti književnike. Letos pa je ta dan — 18. februar — prerasel v pravi kulturni praznik našega kraja in doline.

Vabilu so se odzvali književniki: France Bevk, Matevž Hace, Anton Ingolič, Karl Prušnik-Gašper, Smiljan Rozman, Tone Seliškar in Leopold Suhodolčan.

Pozdravila sta pokrovitelja Jože Kolmančič za občinski odbor SZDL in Peter Šetina za občinski svet Svobod, ki je povedal naslednje:

Nocoj smo se zbrali, da počastimo spomin našega velikega rojaka, pisatelja in revolucionarja Prežihovega Voranca.

Pisateljstvo ni mogoče počastiti lepše kot tako, da beremo njihova dela, in ni večjega priznanja za njihov trud kot to, da jih berejo stotine in stotine mladih ljudi, ki se iz njihovih knjig učijo spoznavati resnico in lepoto, in si z njihovo pomočjo oblikujejo značaj in pogled na svet.

Povabili smo nocoj med nas Prežihove prijatelje, sobojevnike in naslednike — slovenske književnike, ki jih mi vsi, predvsem pa naša mladina največ in najraje beremo.

Želimo, da bi ostali prijatelji našega kraja in se pogosto vračali k nam. V Prežihovem in našem imenu jim voščimo: srečo!

Pri prvi proslavi za šole je bilo vzdušje slavnostno. Ne samo, da se je v Titovem domu trlo šolarjev in dijakov, tudi novi-

v bolnišnico. Dne 10. februarja 1930. leta sem bil že operiran. Potem sem bil v bolnišnici do 2. marca 1930. leta, ko sem bil odpuščen. Moj spremljevalec domov je bil Rajko Kotnik. Nato sem moral še večkrat na pregled v Ljubljano in končno bi moral dobiti protezo. Takrat je bilo to zelo težko, sploh pa zato, ker starši niso imeli denarja, Bratovska skladnica pa tudi ni hotela kaj prispevati. S pomočjo brata Matevža, Prežihovega Voranca in Rajka Kotnika, ki so vrtali na vse strani, da bi jim uspelo nabaviti zame protezo, je Bratovska skladnica končno le plačala protezo.

V maju 1930. leta je Prežihov Voranc pobegnil, ker so pač takrat komuniste preganjali. Ker je storil to, so takoj zahtevali, da mora moj oče sam plačati polovico vrednosti proteze to je 1500 dinarjev. Moj oče ni imel denarja, zato sta se brat in Rajko Kotnik še naprej zavzemala, da očetu ne bi bilo treba plačati, vendar tega nista dosegla, očetu pa so vsak mesec odtegnili od plače sto dinarjev. Nadalje smo živeli v težkih okoliščinah in trdo smo morali delati, da bi se prebili skozi življenje.

Moj brat Matevž je bil že za časa stare Jugoslavije komunist, zato so ga takoj po okupaciji zaprli in nekje ustrelili, brata Andreja pa so internirali v Dachau, kjer je umrl. Rajka Kotnika so okupatorji obglavili.

Obeh bratov kakor tudi Prežihovega Voranca in Rajka Kotnika se vedno znova rad spominjam — obujam spomine na tovariše iz težkih dni, ki pa so skoraj vsi dali svoja življenja v borbi za svobodo in pravico delavskega razreda.

Jože Vauče, vratar na postaji

narji in domači filmski amaterji so bili na delu in tako so neprestano brnele kamere, medtem ko so prireditelji podeljevali na odru najboljšim dijakom srebrne in zlate značke in so književniki brali iz svojih del.

Sledil je lov na podpise znanih pisateljev in skupno fotografiranje za spomin, zvečer pa se je ves prizor ponovil.

Bolj umirjeno je bilo zdaj, bolj svečano, zato pa nič manj prisrčno. Nič čudnega, da je France Bevk v imenu književnikov izrekel toplo zahvalo za sprejem in obljubil, da bodo na Ravne še prišli in vedno radi prihajali.

Pozneje smo urejali vtise:

— Svoboda s predsednikom Erjavcem na čelu je prireditev vzorno pripravila in izvedla,

— nad 800 poslušalcev se je ta dan zbralo v Titovem domu, od tega

— nad 400 samo mladine, kar je po besedah prof. Kotnika pomenilo 4000 prebranih in preštudiranih knjig,

— zvedeli smo, da nameravajo tekmovanje za značke velikih pisateljev posnemati tudi drugod po Sloveniji.

Po vsem tem se moramo najprej opravičiti našim ljudem, ki jih po krivem obso-

jamo, da imajo posluš samo za »zadovoljne Kranjce« ali za »beneške fante«. Ne samo številna udeležba, tudi vzdušje v dvorani, aplavz, darila, vse to dokazuje visoko kulturno zavest naših ljudi in je obenem nem očitok prosvetnim in kulturnim delavcem:

— ljubezen do dobre knjige je, le — koliko storimo, da bi odprli in nenehno odpirali vsa pota do nje?

V pičlih nekaj mesecih so prebrali dijaki na tisoče knjig. Pa bi še brali tudi po tekmovanju, tudi potem, ko zapustijo šolo, pa vsi skorajda ne morejo do dobre knjige: za nakup so predrage, ljudska knjižnica jih spet nima toliko, da bi lahko zadostila vsem potrebam, študijska knjižnica pa nima pionirske bralnice in je menda tudi še ne bo kmalu imela.

— Tudi zanimanje za literarne večere je, le — koliko jih priredimo?

In če to zanimanje je, bi bilo gotovo tudi za še privlačnejše oblike: za brajne večere, ki bi jim sledili razgovori o novih knjigah, o sodobni književnosti v svetu in pri nas, o merilih vrednotenja knjig, o zabavnem branju itd.

Recitatorje imamo, profesorje slaviste imamo, prostora je v klubu Svobode in v študijski knjižnici dovolj, le začetni je treba in potem nadaljevati, pa ne bo nobene ovire za to, da ne bi mogle Ravne postati na področju knjig in književnosti to, kar je sosednji Slovenj Gradec v likovni umetnosti. n. r.

Tisoč Prežihovih značk

Tolikošno bo že število po končanih letošnjih podelitvah, tretjih po vrsti. Mogoče tudi kaj večje.

Priznajmo, da je to uspeh. Uspeh, kakršnega si pred pičlima dvema letoma, ko smo začeli, nismo morebiti niti predstavljali. Enih značk je že zmanjkalo, treba jih je bilo ponaročiti.

Na čelu štirinajstih vključenih šol so druga in prva ravenska osnovna ter prevaljska, čisto ob strani stojita doslej le dravograjska in srednja ekonomska.

Tisoč mladih nosilcev značke — prežihovcev, to pomeni tudi kakih šest tisoč prebranih dobrih knjig več (morda prav toliko slabih manj), pomeni štiri tisoč zapiskov o spoznanih delih in tisoč koristnih pogovorov o tem, kako knjigo beremo in kako jo naj razumemo, da nam bo v življenjski prid.

Potem pomeni to še razčranje in živi stik stotin mladih z našimi besednimi ustvarjalci, da so eni drugih veseli. Pomeni tudi plemenito radost po naših družinah, pomeni nazadnje lep spomin.

Majhna deklica je lani bridko jokala, ko je na poti domov zgubila osvojeno značko, da jo je Vorančeva žena komaj za silo potolažila. Dekle, ki se je letos pripravljalo za srebrno, a nazadnje kdo ve zakaj ni speljalo do konca, je reklo: nič ne de, prebrala sem jih pa le. Oboje je lepo in prav.

Prof. Stanko Kotnik

Vračamo se med vas, železarji

Zahvala in voščila naših vojakov

Že v prejšnji številki smo hoteli objaviti ta vojaški pozdrav, pa je nekako izostalo. Ker lepa stvar nikoli ni prepozna, objavljamo vse skupaj nespremenjeno in s prav takim zadovoljstvom danes, čeprav je podpisnik medtem že spet naš sodelavec.

Že tedaj za praznik republike ter za novo leto smo prejeli veliko lepe pošte od naših sodelavcev, ki so na odsluženju ka-

drovskega roka po raznih krajih domovine. In zmerom jo dobivamo.

Razveselila jih je predvsem pozornost kolektiva, ki se že nekaj let zapovrstjo oglasi svojim nekdanjim sodelavcev-vojakom za 29. november. Veseli so tudi tovarniškega glasila, ki jih naprej povezuje in obvesti o delu fužin.

Zadovoljni so s to toplo vezjo, zadovoljni s službo in plemenito vzgojo v naši ponosni armadi; pozdravljajo svoje nekdanje

delovne tovariše, pa kar vse fužinarje od kraja in seveda tudi koroška dekleta.

Ne moremo objaviti vseh teh dopisov, ki so sedaj tudi že časovno odmaknjeni — objavljamo le pismo vojaka Čebularja, ki pa bo medtem menda že spet civilist. Vse in za vse pove.

Dragi fužinarji!

Zopet se oglašam iz kasarne; tokrat morda zadnjič kot vojak. V imenu vseh vojakov-železarjev se hočem toplo zahvaliti kolektivu, ki nas ni pozabil.

Lepo število fantov iz Koroške — sedaj vojakov — se nas je zbralo v Beogradu, da daleč od slovenskih planin in gora proslavimo praznik domovine.

V duhu smo bili med vami na Koroškem. Pogovarjali smo se in obujali spomine na nekdanje dni. Pred šestimi leti so nas zbližale šolske klopi, potem smo se razšli, postali smo delavci, upravljalci, pot k vojakom pa nas je spet združila in še utrdila tovarštvo med nami, saj delimo dobro in hudo. Saj pa je silna moč naše vojske prav v tovarštvu in bratstvu.

Prvi dnevi so bili težji. Znašli smo se v

novem življenju. Šele tedaj smo se prav zavedli, kaj vse smo imeli in pustili doma: starše, prijatelje in ljubljena dekleta.

Potem so minili tedni, meseci, leto. Vzivali smo se in se navadili. Minil je prvi 29. november v armadi, danes mineva drugi. Večer je že. Po dolgem molku se dvigne Janez:

»Fantje, zdaj pa nazdravimo našim fužinarjem in kolektivu. Želimo jim, da bi dosegli čim večje uspehe v tovarni in zunaj nje pri izgradnji lepšega življenja. Hvala jim za darilo!«

Za kolektiv je darilo vojakom majhen izdatek, nam pomeni mnogo. Še več ste nam dali v moralnem pogledu. Vaše pozdravne besede smo cenili in se odzvali vabilu, naj se vrnemo med vas.

Redki primer takšne plemenitosti pozdravljajo tudi naši starešine in se pridružujejo naši iskreni zahvali.

Vsi vaši vojaki, razdeljeni po vsej domovini, vas, fužinarji in dekleta, najlepše pozdravljamo.

Enoglasno pa kličemo:

»Hvala vam! Vračamo se med vas, železarji!«

Vojak Karel Čebular

STANDARDNA LESTVICA

Ameriški strokovnjak za vrednotenje F. Pick je nastavil lestvico »življenjske ravni« za 76 držav na svetu. Mero je vzel po letnih dohodkih na prebivalca, torej po bruto produktu, izračunano na osebo. Lestvico povzemamo iz tovarniškega lista »Westfalenhütte«, zato puščamo merjene dohodke kar v markah (DM).

Toliko letnega dohodka je prišlo torej v letu 1960/61 na glavo v posameznih deželah (zneski v DM):

	enot	enot	
ZDA	11,354	Grčija	1,500
Kanada	7,840	Jugoslavija	1,324
Švedska	7,671	Mehika	1,232
Švica	6,775	Španija	1,186
Avstralija	6,113	Egipt	1,111
Zah. Nemčija	5,746	Portugalska	981
Belgija	5,725	Gana	936
Anglija	5,675	Turčija	845
Francija	5,450	Rodezija	699
Venezuela	4,234	Maroko	692
Nizozemska	4,215	Formoza	609
Avstrija	3,527	Tunizija	596
Izrael	3,109	Braziliya	454
ZSSR	2,967	Kongo	354
Italija	2,618	(sama pokrajina- na Katanga)	2,272
Argentina	2,245	Kitajska	297
Čile	2,143	Indija- Pakistan	272
Japonska	1,992	Gvineja	170
Južnoafriška unija	1,919	Etiopija	151
Kuba	1,700		

Za primerjavo je uvrščenih le nekaj dežel. Po avtorjevih izračunih je v petnajstih deželah, kjer biva preko 1,2 milijarde ljudi, letni dohodek na prebivalca pod vrednostjo 400 mark.

Tako pokaže torej suhi izračun. Mera je seveda produktivnost dela ter siceršnja koriščena bogastva zemlje (pokrajina Katanga v Kongu!).

Naš standardnik drugih ureditev v posameznih deželah, ki dohodek bliže razdeljuje in izboljšuje življenje na gotovi stopnji, kolikor se le da, ne omenja. Niti ni jasno, kako je ponekod vključena »produkcija« atomskih bomb itd.

Mi nazadnje tudi brez tega vemo, da mimo produktivnosti dela ne bomo mogli. Ta je pogoj za vsakršno rast življenjske ravni. Polno se tega zavedamo. Pozabiti pa pri branju takih razpredelnic svet tudi ne sme na tisoče odvisnosti in težav v naši zgodovini, ki so krnile naš korak. Saj smo na primer kar petsto let stali na straži osmanskih navalov in pustošenj, da so se drugi narodi lahko mirneje razvijali.

V novi Jugoslaviji gremo toliko hitreje tudi mi naprej.

Ravenski plakati

Domačini smo se nekako privadili teh naših plotov in dreves, na katere vsak dan pribijamo vse mogoče razglase in plakate, tujcu pa se morajo zdeti prav čudni. Čeprav še nismo slišali preveč odločne kritike na ta račun, to ne pomeni, da je stvar v redu.

Naloga plakata je najprej v tem, da pritegne pozornost z lepo obliko in da nas potem na kratko in vljudno nekam povabi ali o nečem obvesti.

Ne glede na to, da bo okusno izdelan plakat opravil svojo nalogo dosti bolje kot zmakez, pa je lep plakat na pravem kraju tudi dekoracija, droben okrask, ki prelomi enoličnost ulice in jo poživi.

Kaj pa imamo pri nas? Od formata šolskega zvezka do velikih plah in vse, kar je vmes. Nemogoča oblika, začetniška pisava, obupna slovensčina, slike pa takšne, da se človeku milo stori od tegobe.

Pri vsem tem pa Slovenci v državi in izven nje slovimo po mojstrovinah v tej zvrsti umetnosti. Niti ni tako važno, ali so plakati natisnjeni ali ne. Domiselnost, predvsem pa okus sta prvi pogoj za uspeh.

Od pomladi do jeseni so Ravne polne cvetja, posebno na Čečovju ga je toliko, da je veselje. Zakaj potem otopelo trpeti leto in dan zmakez po vsem mestu, ko ni treba?

k. r.

Pred sedemdesetimi leti

(Spomini na stare prevaljske in ravenske fužinarje)

Pred približno sedemdesetimi leti, ko sem še trgal hlače po klopi osnovne šole v Mežici, star deset do dvanajst let, sem imel večkrat priložnost obiskati Prevalje in jeklaro na Ravnah. V ravenski tovarni so bili zaposleni tudi delavci iz mežiških fužin; ne za stalno, večkrat samo za mesec dni ali več, kakor so pač nanesle razmere. Tako npr. kdaj kakšna fužina ni obratovala in so bili za tisti čas prestavljeni na Ravne.

Tudi v železarni na Prevaljah je bilo zaposlenih nekaj poročenih delavcev. Stanovali so sicer v Mežici, čez teden pa na Prevaljah ali Ravnah. Kuhali so sami.

Čez teden, ko je bil en dan pouka prost, smo nesli otroci za nekaj dni hrano očetom. Kako rad sem šel s prijateljem na to pot k nogam, ker sem dosti videl:

šest visokih dimnikov, delo v fabriki, trušč in ropotanje, da nisi več čul samega sebe, ljudi kot mravelj, po cestah delavci s kanglicami v rokah, ki so se menjali v opoldanskih urah — eni na delo, drugi na vse strani domov. Pa še otroci so se vsuli iz šole, da se nisi vedel kam ogniti, da bi te ne pohodili.

Zaslужek je bil tedaj razmeroma dober in delavci so bili temu primerno prevzetni. Za šalo so si najeli voznika z lojtrskim vozom, ki so ga vlekli voli — včasih pa tudi poleti sani — in se dali voziti gor in dol po Prevaljah ter si prižigati s »finfarji« cigare. (Papirnat »finfar« je bil vreden pet goldinarjev, takrat precej velika vsota.) Tako so pripovedovale priče, vendar to ni dolgo trajalo. Kar naenkrat je delo v tovarni obstalo. Nekaj delavcev so izselili, zdrave, mlade in močne na gornje Štajersko v Donawitz, stare pa so upokojili. Stroje so razdrli in jih odpeljali s seboj.

Dimniki so tudi počasi izginili. Podrli so jih, opeko pa prodali ljudem za zidavo. Od vse bogatije in prevzetnosti je ostalo le še malo sledu.

V jekarni na Ravnah so tačas pred prvo svetovno vojno imeli delavci lepe plače pri izdelovanju jeklenih izstrelkov, seveda samo kvalificirani. Videl si ob nedeljah moške v lepah gornještajerskih klobukih z gamsovimi čopom, pozimi pa v težkih črnih burnusih z žametnim kolirjem in pilo se je, da je teklo od miz.

Uradništvo v tovarni je bilo večinoma nemško in najbrž je to vplivalo na delavce in tržane, da so skoraj pozabili slovensko govorico in govorili raje nemško, čeprav se je nekaterim na zobe basalo. Podobno je bilo tudi na Prevaljah.

Siromakov, pohabljenih in duševno bolnih pa je bilo takrat veliko več kot danes. Spominjam se siromaka, ki je gotovo vsak mesec enkrat prišel v Mežico. Majhen, star možiček, z vrečo preko ramen, v kateri je imel hranjen kruh, ki si ga je izprosil pri dobrih ljudeh. Rekli so mu: Anton — baron, vseh štrukeljnov patron. Otroci so mu tako nagajali, pa se je zakadil s palico za njimi, a dobil ni nobenega. V hiše ni hodil in ga tudi pustili niso, saj je gotovo vedno pustil »spomin« za seboj. Tudi pel je rad in če si mu ponudil nekaj krajcarjev, jih je zapel celo vrsto pa tudi tisto: »Svetega Miklavža cerkvice...«

To je bilo davno, pred sedemdesetimi leti. Koliko se je spremenilo v tem času. Koliko se je povečala tovarna, koliko novih hiš je zraslo in koliko jih še bo. Upajmo, da bo tako tudi naprej. Kar pa se tiče jezika, posebno strokovnih izrazov, smo ga tudi že očistili in tako je tudi prav.

Rudolf Jasser

100 LET KOROŠKE ŽELEZNICE

Letos bo sto let, kar so zgradili in odpri našo koroško železnico.

Kar taka je še, kakor je tedaj ob rojstvu bila (v čast ji povedano): trdni so nasipi in postajna poslopja in čuvajnice od Maribora do Celovca, domalega vse tako, kakor je bilo pred sto leti (na Ravnah tedaj in še dolgo potem ni bilo postajališča) — in tak imeniten most, kakršen je Štopárjev: v ovinku je navzgor speljan in dolg blizu »240 čevljev«; mojstri so bili, ki so ga gradili, delavci pa so pri tem trpeli.

Spremenili so se le vagoni in lokomotive — in naglica je bistrejša.

Da je takole speljana od Maribora mimo Raven na Celovec proti južni Tirolski, seveda — kod pa naj bi bila!

Toda tedaj so se dvajset let prerekli industrijci, trgovci, ministri in generali. Koroški deželni gospodje so dunajski vladi že to zamerili, da je usmerila železnico Dunaj-Trst skozi Štajersko in ne skozi Koroško. Potem so ji leta 1843 predložili svoj načrt za progo od Št. Vida na Glani skozi dravsko dolino in v Mariboru priključeno na tržaško progo. Bili pa so eni za to, naj bi se pri Dravogradu zasukala v Mislinjsko dolino in proti Poljčanam ali proti Celju. Bili so tudi taki, ki so dejali, da je škoda tolikega denarja za razna postajna poslopja in čuvajnice in množico nameščencev, rajši naj bi cesto razširili in utrdili od Celovca s predrom skozi Ljubelj na Tržič, Kranj in Škofjo Loko; sploh pa, so dejali, po dravski dolini ni kaj voziti in potnikov v tej samotni dolini tudi ne bo.

Koroškim gospodom, zlasti železarjem,

je bilo za zvezo s Trstom, državnim politikom za zvezo med Ogrsko in Italijo, ki je bila tedaj v svojem severnem delu pod avstrijsko oblastjo.

Končno je obveljala smer Celovec-Maribor.

24. oktobra 1856, kmalu po svojem obisku v Celovcu, je dal cesar Franc Jožef dovoljenje za gradnjo koroške železnice in 9. januarja 1857 se je osnovala delniška družba, ki je prevzela to gradnjo. Predsednik te družbe je bil pliberški grof Georg Thurn.

(Ta grof, rojen 1788, je bil cesarske vojske »feldcajgmajster — generalpolkovnik — in pod Radeckim armadni poveljnik v bojih 1848/49 pri Kustoci in Novari, po februarški konstituciji pa leta 1861 nekaj mesecev koroški deželni glavar. Svojemu sinu Johanu Douglasu, rojenemu 1835, je izročil grad na Ravnah; ta se je prav tedaj, pred sto leti, lotil prezidave in preureditve tega gradu, tako da je tak, kakršen je danes.)

Od Celovca naj bi bila šla železnica po severnem bregu Drave na Velikovec in ob Dravi mimo Lipice in Labota na Dravograd. Bila pa je tedaj Mežiška dolina s svojo železarsko industrijo na Prevaljah in Ravnah, z leškim premogom in mežiškim svincem že tako pomembna, da je ni bilo mogoče obiti. Povrh so se velikovski trgovci, gostilničarji in vozniki branili železnice, češ da jim bo vzela kruh, in so se toliko ubranili, da je sinčevška postaja res šest kilometrov južno od velikovškega mesta. (Podobno so se je ubranili Pliberčani, tako da je iz mesta pol ure hoda do kolodvora.) Zaradi terenskih težav pa so zavrgli varianto Pliberk-Zgor.

Libuče-Poljana in ubrali železni cesti pot čez lokoviški klanec.

Množice delavcev so privrele tista leta v naše kraje, s Kranjskega, z Goriškega, »Tolminci« in »Lahi«, in dolgo so bile v živem spominu barake pri Tumpežu, na Fari, pri Harniku in pri Štopárju. Kristanu, kakor se danes pri hiši na Fari pravi, je železnica pohodila hišo in mu na drugem koncu novo postavila; zato ima hlev na enem koncu vasi, hišo pa na drugem.

Marsikateri barakar se je udomačil in tu oženil. Na prevaljski postaji pa se je grmadil les, železni izdelki prevaljskih in ravenških fužin in leški premog. Zadnja leta pred prvo svetovno vojsko je vozilo dnevno po šest parov potniških vlakov in en par brzih: opoldne proti Celovcu, opolnoči proti Mariboru.

Naši hribovci pa železnici še dolgo niso zaupali, in ko je bilo treba k »pecirku« (sođniku) ali zaradi »štibre« (davka) v Pliberk, so šli rajši peš po varni cesti, da ni bilo treba v vozu brez pametnih konjev skozi temne tunele. Hoja je bila zastoj, prihranka pa domalega za liter vina. fs.

V Mežiški dolini smo medtem imeli in pobrali še dve ozkotirni železnici

Nekoč bo naši dve železnici — leško in mežiško — gotovo kdo bliže popisal, namreč do vseh takih podrobnosti, ki so za kraj zmerom zanimive.

Menili smo zbrati to reč pri »Fužinarju«, ampak na železniških upravah v Ljubljani in v Mariboru ni kaj — seveda obe sta bili industrijski progji — pri rudniku je vse šlo, Leš ni več, posamezni spomini pa niso celi. Treba bo vsaj v Pliberk in Celovec, kjer so v tistih časih za nas pisali.

Največ spomina vsaj na mežiško železnico je do sedaj zbral Ivan Mohorič v knjigi »Industrializacija Mežiške doline«. Tam je, kar je. Iz navedenega bi potrdili vsaj to, česar se spominjajo še krajanj.

Mežiško železnico so začeli graditi med prvo svetovno vojno. Da, svinec je težak in s cestami je bilo jojmene. Delali so ujetniki — največ Italijani. Ni pa tudi bilo kaj posebnega: enostavno so položili tire ob cesto. Najprej so upostavili progo od Prevalj do Polene (1918) in šele leta 1921 do Žerjava. Skupaj menda kar okoli 14 kilometrov.

Prevažali so pač svinec od rudnika oziroma iz topilnice na kolodvor na Prevalje, nazadnje pa seveda že kar vse od kraja (gradbeni material in take potrebščine). Celo »osebni« vagonček so priključili, katerega so se redno posluževali posebno dijaki meščanske šole v Mežici.

Mežiška železnica je imela nazadnje že tri lokomotive. Vlečna moč baje ni bila dosti preko dvajset ton, šlo pa je največ dvajset do trideset kilometrov na uro. Kolikor je bil zraven »osebni« promet, so seveda še bolj pazili.

Popravili so železnico leta 1934. Že prej so Angleži izračunali, da je avtomobilski promet cenejši in so tovornjaki prevažali robo tudi že paralelno z železnico, največ

PREVALJSKI ŽELEZNIČARJI OB PETDESETLETNICI KOROŠKE ŽELEZNICE

Cisto spredaj štirje skladiščni delavci: prvi z leve je Pučl Zepi, predzadnji je Motnik, ki je letos umrl, zadnji je Jurij (priimek?). V prvi vrsti sedijo »uradniki«, na sredi je postajenačelnik Medved, desno od njega edini Slovenec: Blažon (v stari Jugoslaviji postajenačelnik v Dravogradu). V drugi vrsti stojijo »nameščenci«, kretničarji itd., na sredi je šef magazina Vidmajer, desno od njega Pučelj Anza. V zadnji vrsti so delavci: prvi z leve je Krt Luka, postajni sluga in vratar (kot gasilec se je skupaj z Bezjakovim Foltijem smrtno ponesrečil pri požaru prevaljske papirnice 24. decembra 1937); sledi šest skladiščnih delavcev: drugi z leve je Kuster (njegova hčerka Micka je bila imenitna igravka in deklamatorka na slovenskih prireditvah); tretji od leve je Štefan Sušnik (oče našega dr. Fr. Sušnika — op. uredništva); četrti Kričej, predzadnji je postajni sluga in vratarjev namestnik Strojnik

pa je koncu pomagala velika povodenj 13. marca 1934, ki je poškodovala vse od kraja. Čeprav so jo sprva še upostavili, je rudniška železnica tega leta dokončno zavozlala.

Prvi špediter rudniške železnice je bil Madile, nekaj časa Franc Šapek, najdalje in do konca obratovanja pa Pernuš.

Interne jamske železnice pa so tudi pri mežiškem rudniku imeli že prej (omenja se že leta 1878).

Leška železnica je stregla bližnjemu premogovniku in sega dalje nazaj ter končava menda kar z njim oziroma že nekaj prej. Premogovnik na Lešah je bil v prejšnjem stoletju imenitna stvar, saj navaja Ivan Mohorič za leto 1863 kar 1200 delavcev. Na Pernikacovi risbi iz leta 1887 je lokomotiva s šestimi vagončki.

Leška železnica je imela tak preskok. Najprej celo »s kruhom« in s konji, potem

doli do Meže vzpenjače in šele od tu do kolodvora pošteni ravni tiri. Tisti slavolok — most čez reko, ko si prišel z Raven, je bil železniški most te proge. Nekaj desetletij že tega ni več.

Dve industrijski progi smo torej medtem pobrali. Vse je modernizirano, lepše, premogovnik na Lešah pa je izpraznjen in ugasnjen.

Še enkrat leška iz leta 1920. Čisto na levi gologlav Potočnik Lorenc-Lenart, v stroju Tomaž Valenta (umrl lani čez 90 let star), na stroju pod dimom Povšakov Hajni, spredaj s prekrižanimi nogami Franc Ovnčič (zdaj v Pliberku)

Z lokomotivo mežiške na Poleni — od leve na desno: Žmavcer Hanzi, Šteharnik Nandi, Koležnik Maks (na stroju) in Mesarič Martin. Slika je iz leta 1930

Zbledel spomin na leško železnico

Partizan po potih spominov

Težkega invalida — recimo da je brez noge — pač le redkokdaj zanese kam dalj kot na običajne poti, ki jih opravlja v svojem poklicnem življenju ali pri zasebnih dolžnostih. Včasih pa vendarle ubere pota, ki so daleč od njegovih vsakdanjih, in tedaj se mu navadno obujajo spomini, ki mu tako pot naredijo za nepozabno doživetje. Seveda tu nimamo v mislih poti, opravljenih z avtomobilom ali v hrupni družbi, temveč pot, ki nas iz hrupa življenja ali tudi pozabljenja vrača v življenje z naravo in v preteklost. Take poti so nam potem živ studenec za sedanje in poznejše življenje.

Vsi vemo, da je imelo naše partizansko življenje veliko skupnega z naravo, vendar je nismo čutili zmerom le s prijetne strani. Ko bi bili tedaj mogli naravi ukazovati, bi jo bili pač naredili takšno, da bi nam bila služila in bi ne bila včasih tako mačehovsko okrutna z nami. Sneg in mraz sta se nam pač za vedno zamerila, in marsikomu sta skopala tudi prezgodnji grob. Odkrita je bila sled, četudi smo čofotali po vodi, da bi jo zabrisali, si moral naposled le spet v sneg. Zalotili so te v neskončni belini, da se nisi imel kam skriti. In ko so ti v mrazu ledenele noge, ti je otopelo srce, da si hodil brezčuten — da, če si se hotel ohraniti, si celo moral postati brezčuten. Nisi prisluhnil klokanju vode v tolmunčke pod zaledenelo površino potoka. Nisi videl iskrenja ivja v jasni mesečini, ki se je od talne beline z zmrznjenimi kristali megle v zraku, tja širilo preko grmovja in drevja, se družilo v brezkončnost do zameglenega obzorja. Vsega tega nisi smel videti. Skozi obraz tega še vedno dobrohotnega zimskega sovražnika si moral vedno videti podobo smrtnega človeškega sovražnika, pri katerem se s strahoto ni družilo nič lepega več.

Potem je prišla pomlad s cvetjem in s ptičjim petjem. Naš gozd se je začel spreminjati in se polniti z nemirom in z življenjem. Hvaležen bi bil za vse pomladno razkošje, ko bi ga bil smel uživati. Pa nisi smel zadremati na gorkem soncu, da bi si pregrel

premrle ude. Ptičje petje te je motilo, da nisi mogel dovolj prisluškovati, ali se bliža kak tuj korak, in mlado, nekoč toliko zaželeno zelenje ti je oviralo razgled, da je utegnil sovražnik mahoma stopiti predte, tudi če je bil ob tem včasih sam presenečen.

Se najbolj prijazno nam je bilo poletje. Vsaj noč, če nismo bili ravno v akciji, je bila tedaj naša. Ponoči nihče ni šaril globoko v gozdu, mirno smo lahko spali na nastlani zemlji. Takrat je naš optimizem zmerom zrasel. Prišla pa je jesen, in s pozno jesenjo smo stali tudi mi kot narava goli in oropani vsega tistega, kar sta nam ugodnega dajala pomlad in poletje. Kot posmeh pred novimi težavami so nam bili zadnji jesenski sončni dnevi. Naš zaščitnik gozd je postal tako pregleden, da je dajal malo zavetja. In ko je začelo zmrzovati in so med dežjem naletavale prve snežinke, se nas je loteval občutek, da nam postaja narava spet sovražnica.

Ko se po toliko letih vračamo v znana okolja in mislimo na okoliščine, v kakršnih smo se tedaj srečevali z naravo, nas morata pač navdajati velika hvaležnost in zadovoljstvo. Nekateri spomini so še boleči, zato pa lahko brez škode zase gledamo svet okoli sebe in neomejeno čustvujemo v naravi. Ob prvem srečanju se sicer naravne lepote ne bodo vsakomur odprle, gotovo pa jih bo spoznal, kdor bo hodil v naravo ob raznih časih, kakor je nekoč moral ob vsakem času, ko smo se še bojevali.

Videl boš, kako čudovite barve ustvarjajo žarki jesenskega sonca. Tudi potem, ko je narava že oropana sadja in zelenja, ti bo vendarle morda prav v tem letnem času najlepša. Ogledoval si boš sadni list, obarvan tako čudovito, da bi ga ne mogel ponarediti noben umetnik, in si ga boš vtaknil za klobuk, ali pa ga boš gledal, ko se bo veter poigraval z njim. Šipkov grm, poleti poln nežnega cvetja, tudi v jeseni ni brez lepote, poln je živo rdečega sadeža, ki sodi med najlepše v naravi. To je tudi čas, ko ti bo najlepši spomin na padle tovariše. Kakor

narava umira, da vstane k novemu življenju, tako so tudi tovariši umrli, pa so vendar na svoj način med nami in dajejo spodbudo novemu življenju, ki raste vsepovsod po naši deželi.

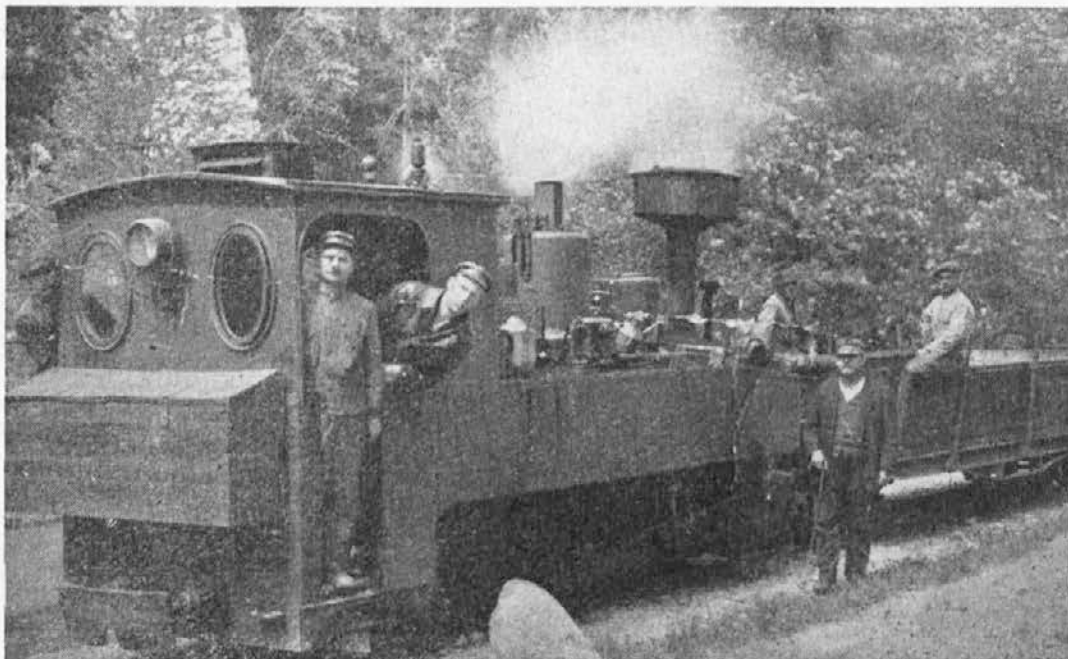
Tu bomo na samotnih poteh srečevali ljudi, ki so nam bili v času boja tako nujno potrebni, danes pa se jih tako redko spominimo. Tudi taka srečanja so potrebna, saj se gotovo najde spet kaj skupnega med nami.

Naši spominski prazniki so tako lepo razporejeni, da nam vsakokrat omogočajo pota v naravo. Ko bo utihnil vsakdanji hrup, ki nas včasih že malo otopeva, se bodo živeje obudili spomini na preteklost, in tedaj bomo spet dovzetni za vse, kar moramo čutiti, da nam bo pot lepa in da nas bo notranje obogatila. Oborožimo se za na pot z rečmi, kot jih imajo rade stare mamice, ki so nam kuhale žgance med vojsko. Vtaknimo v žep sladkorček za tiste, ki jih v času boja še ni bilo, in kak zavitek tobaka za očance, ki so bili tedaj radi tako nezaupljivi. Vse to so malenkosti, vendar potrebne, da si uglaadiš pot k srcem, saj deželani, ki jih boš srečeval ali obiskoval, neradi vidijo, da kdo postopa, medtem ko morajo oni trdo delati.

Mirno boš lahko stopal po planem in si od blizu ogledoval tisto, kar si med bojem gledal le s hrepenenjem od daleč, če si se sploh utegnil meniti za to. Čisto drugače boš zdaj poslušal ptičje petje, čisto drugače gledal cvetje in zelenje. Zdaj boš lahko občutil, da mačice niso samo lepe, temveč tudi prijetno mehke. Ponosen boš na vse, kar raste in zori, saj se boš zavedal, da to uspeva na temeljih, ki si jih sam pomagal izbojevati. In morda boš bolj ko kdaj prej začutil, kakšen blagor je mir. Narava ti bo pomagala, da se ti bo izčistilo marsikaj v srcu, da bo izbrisana marsikatera tegoba, ki se je nabrala v njem.

In ali nisi še nobenkoli poskusil po partizansko prenočiti? Potem stori to nemudoma. Čeprav si se medtem morda navadil počivati na mehki pernici, ti tak poskus ne more škoditi. Spal boš seveda bolj malo, saj ti občutki tega ne bodo dali, in tudi škoda bi bilo samo spati. Tako boš najlepše začutil ves pomen noči med bojem, ko si le redkokatere smel prespati, dostikrat pa si celo prečul, vsako minuto pripravljen, da prevzameš bojno dolžnost ali odgovoriš na nenaden napad. Kakor je bila noč velikokrat naša najboljša zaveznica, tako nam je dostikrat prinašala tudi presenečenja, boje in smrt. V mislih se ti bo zavrtel film preživelih nočnih dogodkov, vreden vsakega mednarodnega priznanja. Tako prijetno bo poslušati šumenje vetra v vrhovih dreves, ne da bi moral vleči na uho, ali se ne bliža sovražnik, in če bo vzletela iz spanja prebujena ptica s težkim frfotom, boš brez skrbi, saj je ni zdramil sovražnikov korak. V nočno tišino bo udaril pasji lajež. Kaj vse smo nekoč sklepali iz načina lajanja psov, posebno tistih, ki so nas poznali in smo si jih šteli za naklonjene! Tudi tem zvestim živalim dolgujemo košček srca.

Tu v noči sredi narave si boš lahko obnavljal nekdanje dogodke, tu boš začutil kako usodno napako, ali pa malenkosti, ki so te reševale v sili. Včasih si bežal kot preganjana divjad, in rešilo te je kako prav neznanatno naključje, da se ti bo zdaj zazdelo kar neverjetno. In če si moral kdaj iskati rešitve v mrzli vodi, boš hvaležno prisluhnil

Mežiška železnica z večjim strojem. Od leve na desno: Pučelj Filip in Koležnik Maks (na stroju). Ob stroju s palico je Šapek Franc, na vagonu sedi Kamnik Nestelj. Slikano leta 1926

Maks Klemenčič:

SKOK V NEGOTOVOST

(Zapiski naših padalcev)

Padalstvo je ena nadvse privlačnih športnih panog, ki si danes z veliko naglico utira pot v množičnost. To dejstvo bodo prav gotovo potrdili vsi tisti, ki so se za padalstvo že ogreli, prav tako pa tudi tisti, ki to žele v bodočnosti. Res je, toda ne smemo pozabiti, da je ta šport tudi zahteven ter da vselej zahteva od padalca celega človeka. Slednje pa še zdaleč ni negativna stran tega športa ali pa ognjena ograja mladih in pogumnih padalcev, ki si skakati želijo. Padalski šport odkriva vrsto prijetnih in romantičnih trenutkov, polnih mladostnega in športnega duha, polnih poguma in borbenosti, humanega in družabnega življenja kakor tudi iskrenega tovarištva.

Daširavno redkokdaj odkrivamo v padalstvu tudi dramatične trenutke, polne duševnih in fizičnih naporov, ki se pa zaradi izredne prisebnosti in tehnike padalcev le redkokdaj slabše končujejo.

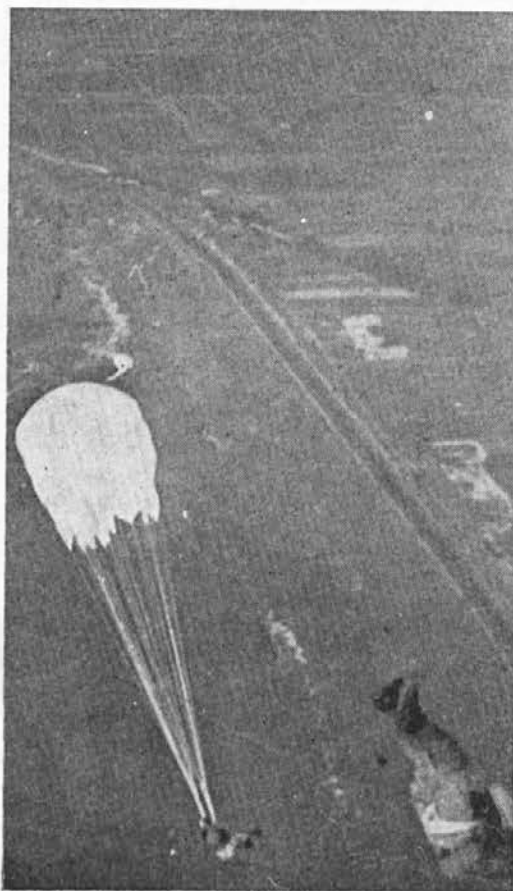
Enega izmed tistih trenutkov ali točneje skokov bi tule popisal. O tem skoku sem malo govoril med našimi padalci, čeprav je preteklo že dobrega pol leta, odkar sem prvič v padalski karieri pomislil, ali naj skočim ali ne. Skočil sem in po uspelem doskoku mi ni bilo žal, toda prestal sem težko preizkušnjo, ki me bo spremljala verjetno vedno in povsod, kjer se bom kot padalec pojavil.

Dogajalo se je v zveznem letalskem centru v Vršču, kamor sem bil poslan avgusta meseca lanskega leta na izpopolnjevanje (trenažo) v tem športu.

Prekrasni sončni dnevi so bili vzrok, da smo se vsak večer vračali z letališča v center veselih in zadovoljnih obrazov. Vsak je opravil svoja dva skoka in z zadovoljstvom je zvečer legel k počitku. Tako so se vrstili dnevi drug za drugim, čeprav polni fizičnega napora zaradi vročine in obilne fizikulture, ki pa so med padalci še povečali voljo in interes do dela, za katerega so bili odposlani v center. Sleherni se je zavedal svoje naloge in še pomislil ni nihče, da v treh tednih ne bo mogel izpolniti vseh planiranih športnih pogojev.

To zadovoljno vzdušje pa je pretrgala 15. avgusta 1962 temna deževna fronta, katero smo opazili v daljavi tik po kosilu in ki se je na videz počasi približevala. Vodstvo centra je bilo mnenja, da podnevi še ne bo dosegla letališča. Uro za tem je opoldanski odmor prekinilo povelje za zbor. Z namenom, da nas nevihta ne bi prehitela, smo se prej kot po navadi naložili na kamion in odbrzeli na letališče. Takoj so sledile priprave za skoke. Tudi štiričlanska posadka velikega dyomotornega letala je bila na mestu. Vse je bilo z največjo naglico pripravljeno, padalci so se s popolno padal-

sko opremo že vrstili drug za drugim ter čakali nalogo učitelja. Medtem so nas že tudi razdelili v skupine. Malce sem bil nevoljen, ko sem zvedel, da sem določen za skok v tretji skupini, kajti nevihta se je začela hitreje približevati, pa sem v svoj skok

pričel že nekoliko dvomiti. In res, še preden se je prva skupina namestila v letalo, je začel pihati precej močan veter. No, ta ni bil močnejši, kot to dovoljujejo predpisi, in prva skupina je odletela v zrak. Nestrpno smo pričakovali pojavo letala nad letališčem, ki je postajalo že temnejše, kajti predhodnica zračne fronte je zakrila sonce, kmalu zatem pa še celo nebo. Veter je postajal vedno močnejši in pričeli smo dvomiti že tudi v skok druge skupine. Kmalu se je pojavilo letalo nad letališčem in padalci so v trenutku poskakali iz njega. Ker pa je postal veter medtem močnejši, nobeden izmed padalcev ni dosegel cilja, ampak je vse skupaj odnesel veter izven letališča. Nezadovoljni učitelj je takoj poveljeval še drugi skupini, pri tem je opozoril posadko letala, naj spremeni smer nadleta. Letalo je poletelo in očitno se je opazilo, da se mora nekoliko že upirati vetru, kajti veter je že dosegel svojo hitrostno mejo, nevihta pa je bila že zelo blizu, kar smo ugotovili po grmenju in bliskanju.

Tudi skok druge skupine ni bil povsem uspešen, saj je polovica padalcev še kljub temu pristala izven letališča. Sedaj je prišla na vrsto tretja skupina. Nobeden izmed nas ni bil siguren, ali bomo nadaljevali skoke ali ne, vse je pač kazalo da ne. Ko je letalo pristalo, je na letališču zavladalo zatišje.

Veter je le lahkotno pihal, nebo je postajalo črno in na letališče se je spustil mrak (ob 4. uri popoldne). Strmimo v ravnokar prispelega učitelja ter čakamo na povelje. Zazdela se mi je, da bi skakanje v takem vremenu bilo nespametno, toda ko je učitelj poveljeval »v letalo«, sem se tudi jaz brez oklevanja pridružil koloni, ki se je ustavila pred letalom. Letalo se mi je tokrat zdelo okrutna pošast in skušnjava, v katero rinem, ne da bi pred tem nekoliko več pomislil na posledice, ki jih utegne imeti skok.

V letalu so že prižgali luči, kajti mrak je onemogočil nemoteno delo posadke. Motorji so zabrneli in letalo je poletelo po temni poletni stezi kot v noč. Dvignili smo se šele čez kakih sto metrov in po okoliških vaseh smo zagledali luči. Tudi na krilih letala so zagorele pozicijske luči. Prvi oblaki so pričeli božati krila našega letala in trenutek za tem smo že leteli skozi debeli sloj temnih oblakov. Bliskanje in grmenje, ki je že ves čas spremljalo nevihto, se je zelo približalo. Letalo so zajeli močni sunki viharja, tako da so delali z njim huje kot z barko na razburkanem morju. Nastala je trda tema, med posadko in padalci pa tiha panika. Vsak trenutek smo pričakovali udar strele v letalo. Pričeli so se nadvse dramatični trenutki, kakršnih ni bil vajen nihče izmed nas. Misli so mi pričele rojiti po glavi, na stotine jih je prišlo in odšlo v teh nekaj minutah poleta. Ustavile so se vselej ob pogledu na odprta vrata letala, skozi katera nisem videl drugo kot trdo temo, prepleteno s svetlimi trakovi bliska. Ali ni to, kar počenjam, neumnost? sem vprašal sam sebe. Ne, sem si samokritično odgovoril. To je blaznost, skakati v takem vremenu, prepričan seveda, da ne bo treba skakati, ampak se bomo spustili z letalom na letališče, če bo seveda mogoče.

Pogledal sem svoje sotrpine in opazil, kako je sleherni zamišljeno gledal predse, s čela so mu pa polzele težke kaplje znoja. Obrazi so jim pobledeli in dajali vtis duševnega trpljenja. Višina je nenehno naraščala in bližali smo se tisoč metrom. V trenutku je pretrgalo bobnenje in škripanje v krilih letala nenavadno zatišje. Letalo je pričelo leteti umirjeno in kri v naših žilah je pričela normalno krožiti po telesu, toda ne dolgo. Pilot je usmeril letalo proti letališču, katerega iz daljave ni bilo mogoče videti, zato je vključil vse navigacijske naprave, ki so mu olajšale pilotiranje. Grobna tišina, ki je takrat vladala v letalu, je bila zame zopet nekaj popolnoma novega. Vsak je še nadalje ostal molčeč, zatopljen v svoje misli. Učitelj je pričel opazovati skozi odprta vrata teren pod nami. Stopal je po letalu gor in dol, se za čas ustavil pri glavnem pilotu, se nato zopet vrnil, pogledal skozi vrata in nekaj pomahal z roko. »Očeš li bacati?« ga z močnim glasom vpraša pilot. Kratek premor, nato glas učitelja: »Oču!« Takoj smo vedeli, kaj to pomeni. Prav dobro sem se zavedal, da bo treba skočiti in to v negotovost. V temo, katero bo v vsakem trenutku zajel silen vihar in dež, v temo, ki bo vzrok, da ne bo nihče vedel, kako in kje se bo končal skok. V nevihto, ki ne bo prizanašala mojim kostem in mi s tem onemogočila nadaljnje izpopolnjevanje. Tako bom torej krstil svoj devetdeseti skok, sem pomislil. Žalostno! Ni bilo več časa misliti. Letalo je doseglo letališče in učitelj je poveljeval: »Ajdemo!« Drug za

Maks Merkač-Hudopisk

drugim smo se pognali skozi vrata, ne misleč več na drugo kot na skok. Padalo se je odprlo kakih sto metrov izpod letala in že sem visel pod kupolo padala, prepuščen sam sebi. Pričel sem se orientirati in že v naslednjem trenutku je moja kupolo dosegel močan vihar ter me pričel nositi vodoravno kot pero. Imel sem občutek, da visim pod helikopterjem. Letališče, kate-rega sem komaj spoznal, se je pričelo s strahovito naglico odmikati in že sem začutil prve kaplje dežja. Vse moči, ki sem jih še imel, sem zbral, hkrati pa uporabil tudi vso tehniko manevriranja proti vetru, toda vse je bilo zaman. Vihar je bil mnogo mnogo močnejši in se še zmenil ni za moje prizadevanje. Spoznal sem, da me loči le še kakih dvesto metrov do zemlje, toda kam bom priletel, še približno nisem mogel oceniti. Okrog sebe nisem opazil nobenega padalca, zato sem se počutil še bolj osamljenega, prepuščenega usodi.

Dež, pomešan s točo, je pričel tako neusmiljeno močiti kupolo mojega padala, da sem pričel razmišljati o odpiranju rezervnega padala. Toda ni bilo časa. Zemlja se je pričela bližati s tako naglico, da sem komaj še izrazil poslednji trenutek ter zavzel položaj za pristajanje. Krčevito sem se prijel za najvišji dosegljivi del vrvic ter volovsko potegnil proti sebi. Kupola se je za hip ustavila in že sem ležal v prijaznem objemu matere zemlje. Kdaj sem se obrnil na hrbet, ne vem, vem samo to, da sem poskusil takoj vstati in ni mi delalo nobenih težav. To mi je bil dokaz, da sem v pravem trenutku zmanjšal vodoravno smer gibanja kupole ter dočkal zemljo z nogami. Prevelika sila vztrajnosti me je nato položila na hrbet in kupola me je pod vplivom viharja še nekaj časa vlekla po zemlji. Pristanek je bil proti pričakovanju mehak, saj sem pristal na precej mehkem zemljišču. Na hitrico sem zvil premočeno padalo ter se podal v smeri letališča. Po nekaj sto metrih hoje sem zagledal žaromete kamiona, ki je prihajal za nami. Bil sem drugi izmed najdencev, ostale smo našli čez slabe pol ure. Od sedmih, kolikor nas je takrat skočilo, sta se dva lažje poškodovala, ostali smo pa odnesli popolnoma zdravo kožo. V sekciji so nam takoj nudili pomoč in tovarštvo je ponovno prišlo do izraza. Nekdo srajco, drugi hlače so slačili s sebe ter preoblačili nas, premočene vratolomce. Še dobre tri ure smo čakali v padalski sekciji na letališču, nato pa so nas vse skupaj z avtobusom odpeljali v center. Le šilce žganja sem popil in brez večerje legel k počitku. Toda preden sem legel v posteljo, sem še najprej zapisal v padalsko knjižico svoj devetdeseti skok, to je skok v negotovost.

Kako je z vinom na svetu

O razširjenosti vinske trte imamo večkrat napačne pojme; mnogi menijo, da uspeva vinska trta le v Evropi. Drugi zopet pravijo, da imata samo Italija in Francija dobra vina. Kako je v resnici?

Francija in Italija sta najpomembnejši proizvajalki vina, ker posedujeta največjo vinogradniško površino in imata največji vinski pridelek, prva okrog 1,5 milijona hektarov vinogradov s pridelkom 60 milijonov hl, druga okrog 1 milijon 700 tisoč hektarov s pridelkom 50 milijonov hektolitrov vina. Njima sledi Španija, ki ima nekaj manj vinogradniške površine kot Italija (okrog 1 mil. 620 tisoč ha), a znatno manjši pridelek (okrog 21 mil. hl). Tudi druge srednjeevropske države so bolj ali manj ukvarjajo z vinogradništvom. Jugoslavija je na petem mestu in se njena vinogradniška površina suka okrog 300.000 ha, a pridelek prekaša 7 mil. hl. Skupni pridelek vina na evropski celini znaša okrog 168 milijonov hl.

Za Evropo je druga največja proizvajalka vina Amerika (Severna in Južna). Združene države pridelajo na svojih 350.000 ha 4 milijone hl, Argentina na 157.000 ha pa 7 mil. vina. Vse ostale vinarske dežele (Čile, Brazilija, Urugvaj, Peru in Mehika) pridelajo na skupno 160 tisoč ha nekaj nad 5 milijonov hl vina. Tudi Kanada in Bolivija pridelata nekaj grozdja, a prva pod steklom (okrog 100.000 ha), ki ga potroši v svežem stanju, Bolivija pa ima razmeroma skromno površino vinogradov v višini do 2500 m nadmorske višine. Skupni pridelek celine znaša okrog 16 milijonov hl.

Na azijski celini — domovini trte — prednjači v vinogradništvu Turčija, ki prideluje na površini nekaj nad pol milijona ha vinogradov okrog 180.000 hl vina in 7 milijonov stotov grozdja za rozine (največji izvoznik rozin). Šrija (proizvaja grozdje in rozine), Ciper, Libanon, Iran (Perzija), Izrael, Jordanija, Japonska in Malta pridelajo (na okrog 200.000 ha) okrog 350.000 hl vina.

V Afriki je kot vinarska dežela na prvem mestu Alžirija s svojimi 365.000 ha vinogradov in nad 18 milijonov hl vina. Južnoafriška unija, Tunizija, Maroko imajo 115.000 ha trt in 2 milijona 800.000 hl vina.

Tudi Avstralija ima pogoje za to kulturo. Z racionalno urejenim vinogradništvom zna avstralska zveza (Angleži) pridelati na 50.000 ha malone 700.000 hl vina, okrog 120.000 stotov presnega grozdja in 300.000 stotov rozin.

Od skupne količine vina okrog 200 milijonov hl odpade na Evropo okrog 168 milijonov hl in če prištejemo še nad 1/4 milijona ha vinogradov na tej celini, ki pripadajo Rusiji, se ta količina poveča. Vse ostale celine imajo 40 milijonov hl vina (razen presnega grozdja in rozin).

Rekli smo, da je Jugoslavija kot vinarska dežela na petem mestu. Za to ima vse pogoje, ker spada k južni polovici Evrope, to je v podnebje, kjer uspeva trta. Slovenija ima posebno posrečeno lego; julijska toplota zajame vse vinorodne predele (Stajersko, Dolenjsko, Vipavo, Brda). Poletni in jesenski minimum padavin v juliju in septembru pa ugodno vpliva na razvoj trte. Zato dosežejo vina pravilno razmerje med slad-

korjem in kislino in imajo še druge pogoje za dobro kakovost. Na mednarodni razstavi vin v Ljubljani so jugoslovanska (predvsem slovenska) vina zavzela po kakovosti prvo mesto in odnesla največ odlikovanj v svetovnem merilu.

Vinogradniška površina se povsod in tudi v deželah z bolj razvitim vinarstvom širi, a največ novih trtnih nasadov napravljajo v Rusiji, kjer je tej kulturi odmerjena razmeroma majhna površina (nekaj nad 1 milijon ha). To površino nameravajo v nekaj letih skoro podvojiti. Rusi nameravajo kmalu doseči tretje mesto v proizvodnji vin.

Ne raste le potrošnja vin, ampak tudi namiznega grozdja, rozin in sadnih sokov; slednje proizvajajo zlasti Francija in ZDA, a to znaša komaj 1 odstotek vinskega pridelka. Poraba namiznega grozdja se širi tudi v Italiji.

Vzporedno z boljšanjem gospodarskih in socialnih razmer bo rastla tudi potrošnja grozdja oziroma vina. Zato države pospešujejo vinogradništvo.

(Po »Gospodarstvo«, Trst)

MIRNI ČASI SPET NA VIDIKU

V New Yorku stavkajo novinarji in njihova branža menda že kar preko dveh mesecev. Nobenega časopisa nikjer, nobenih takih razburljivih vesti itd. in ljudstvo je prevzelo veselje. Prve dni so sicer iz navade občutili, da nekaj manjka, potem pa so spoznali, da gre tudi brez tega. Kakšen mir na zemlji!

Okoli 1. marca je na srečo izbruhnila stavka še pri radiu in televiziji v Avstriji. Po domovih je zavladal prelepi mir, ljudstvo se je vrnilo k domačim delom, pogovorom in k počitku. Upati je, da se bodo tem prvim stropinjam k mirnejšemu življenju na svetu pridružile še druge.

DOMAČA ANEKDOTA

Sredi zasedanja delavskega sveta podjetja pokličejo komercialnega direktorja, ki je ravnokar zaključil svojo razpravo, iz dvorane.

Čez nekaj časa se začuje s hodnika njegovo hudo glasno gorjorjenje v samo dvorano, kjer zaseda delavski svet. Zaradi tega vpraša Ivan Zunko sodelavca, ki se je pravkar vrnil v dvorano, kdo tako glasno govori na hodniku. Tamu pove, da govori komercialni direktor z Ljubljano.

Zunko na to: »Pa dobro, zakaj se pa ne posluži telefona?!«

*

Vicev torej tudi v tej številki ni. Če potožimo, dobimo skoro same dolgovozne stvari. Vic mora biti kratek kot na primer tale, ki ste ga morda že čuli:

V vlaku

- Ali vi radi potujete?
- Kdo?
- Vi!
- Jaz?
- Da!
- Ne!

DROBNO

- Zakaj toliko pijete?
- Da pozabim.
- Kaj pa?
- Vidite, to sem pa pozabil.

*

— Tovariš doktor, enostavno ne spim in ne spim.

- Popijte vmes kak konjak!
- Mislite, da bom potem lažje spal?
- To ne, le bedenje bo prijetnejše.

*

— Zenske so vseeno pametnejše od moških.
— Kako to misliš?
— Nobena se še ni poročila s kakim tipom samo zato, ker ima lepe noge.

Redakcijska te številke je bila zaključena 8. marca 1963.

Izdaja upravni odbor Zelezarne Ravne — Urejuje uredniški odbor — Tiska: CP Mariborski tisk v Mariboru — Odgovorni urednik: Avgust Kuhar

STROŠEK ZA KOROŠKI FUZINAR

Po zakonu o tisku objavljamo stroške za zadnjo številko našega lista, in sicer:

ČP »Mariborski tisk« — tisk	521.150 din
ČP »Mariborski tisk« — klišeji	80.091 din
ČP »Mariborski tisk« — odprema	4.710 din
Honorarji za tekste in slikovne prispevke	40.000 din
Skupaj	645.951 din

Strošek se torej spreminja predvsem z ozirom na naklado in klišeje. Honorar pa smo morali popraviti vsaj za dinar pri vrsti, ker smo bili tu (in smo še) precej za drugimi plačniki.

Tu popravljamo tudi zamudo objave stroška za zadnjo številko iz 1962. leta. 602.800 din je znašal strošek tiskarne brez klišejev — torej na srečo zmerom nekako na enaki meji, brez neprestane podražitve.